

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA
SPECIALIZACE EKONOMIKA A PRÁVO V PODNIKÁNÍ

Nový zákon o spotřebitelských úvěrech a jeho vliv na jejich poskytování
New Act on Consumer Credits and its Impact on their Provision

Student:
Vedoucí diplomové práce:

Radek Tomiček
Dr Mgr. Michal Kozieł, Ph.D.

Ostrava 2020

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Radek Tomiček**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6208T011 Ekonomika a právo v podnikání**
Téma: **Nový zákon o spotřebitelských úvěrech a jeho vliv na jejich poskytování**
New Act on Consumer Credits and its Impact on their Provision
Jazyk vypracování: **čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Vymezení základních pojmů
  3. Změny v novém zákoně č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelských úvěrech
  4. Zhodnocení změn v novém zákoně a jejich vliv na poskytování spotřebitelských úvěrů
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DOHNAL, Jakub. *Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-76-9.
SLANINA, Jan. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-645-6.
VACEK, Lukáš. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-776-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Dr Mgr. Michal Koziel, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2019
Datum odevzdání: 24.04.2020

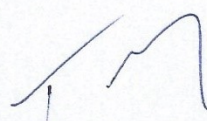

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

doc. Ing. Lenka Kauerová, CSc.
proděkanka pro studium
na základě pověření k jednání č.j.
VSB/19/050319/9900 ze dne 24. 9. 2019

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 24.04.2020

A handwritten signature in blue ink, consisting of a series of connected loops and strokes, positioned above a dotted line.

Radek Tomiček

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Vymezení základních pojmů	7
2.1	Úvěr.....	7
2.1.1	Definice úvěru.....	9
2.1.2	Rozlišení jednotlivých typů úvěrů	9
2.1.3	Cena úvěru	11
2.1.4	Právní úprava spotřebitelských úvěrů.....	12
2.1.5	Vývoj právních předpisů souvisejících se spotřebitelskými úvěry.....	13
2.2	Druhy spotřebitelských úvěrů	14
2.2.1	Půjčka na bydlení.....	17
2.2.2	Hypoteční úvěr.....	17
2.2.3	Půjčka na auto	18
2.2.4	Běžný úvěr	19
2.2.5	Kreditní karta	19
2.2.6	Kontokorent	20
2.2.7	Konsolidace a refinancování.....	20
2.3	Úvěrový proces	21
2.3.1	Žádost o úvěr	21
2.3.2	Prověření úvěrové způsobilosti klienta.....	22
2.3.3	Uzavření úvěrové smlouvy a následné čerpání úvěru	22
2.3.4	Monitorování úvěru	23
2.3.5	Zajištění úvěru	23
2.4	Poskytovatel, zprostředkovatel úvěru	24
2.4.1	Poskytovatel.....	24
2.4.2	Zprostředkovatel	24
2.5	Ochrana osobních údajů	25
2.6	Dohled nad spotřebitelskými úvěry	26
3	Změny v novém zákoně č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelských úvěrech	28
3.1	Rozebrání jednotlivých změn v ZSÚ	28
3.1.1	Novinky u spotřebitelských úvěrů na bydlení	29
3.1.2	Omezené sankce za potíže se splácením.....	32
3.1.3	Před zesplatněním úvěru měsíc na úhradu dluhu.....	33
3.1.4	Omezení plateb před poskytnutím spotřebitelského úvěru.....	34
3.1.5	Zákaz dvojnásobné odměny samostatnému zprostředkovateli	34
3.1.6	Následky špatného posouzení úvěruschopnosti spotřebitele	34

3.1.7	Volitelné doplňkové služby	35
3.1.8	Povinné informace před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru	35
3.1.9	Úvěry v cizí měně	36
3.1.10	Regulace tzv. mikroúvěrů	37
3.1.11	Nové podmínky vstupu do odvětví.....	37
4	Zhodnocení změn v novém zákoně a jejich vliv na poskytování spotřebitelských úvěrů	41
5	Závěr	52
	Seznam použitých zdrojů.....	54
	Seznam zkratek	57
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

V této diplomové práci si rozebereme změny, které přinesl nový zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru a jaké měly následný vliv na poskytování těchto spotřebitelských úvěrů. V jednotlivých kapitolách si vysvětlíme veškeré důležité informace, které pro dosažení cíle této diplomové práce potřebujeme znát.

Nejprve se zaměříme na vymezení základních pojmů. Jako první se podíváme na samotný pojem úvěr, kde si popíšeme přesnou definici pojmu úvěr a s jakými druhy úvěrů se můžeme v praxi setkat. Dále si vysvětlíme, co vyjadřuje cena úvěru, podíváme se jaké zákony nám v ČR upravují tyto spotřebitelské úvěry a letmo se rovněž podíváme, jak probíhal vývoj právních předpisů souvisejících se spotřebitelskými úvěry. Následně si popíšeme, na jaké jednotlivé typy se spotřebitelské úvěry člení a kde se s nimi můžeme v praxi setkat. Každý tento typ spotřebitelského úvěru si následně objasníme a vysvětlíme si jeho využití v praxi, základní účel a charakteristiku. Poté si popíšeme průběh úvěrového procesu. Podíváme se, jak vypadá žádost o úvěr, co to je úvěrová analýza a jak se úvěrová smlouva uzavírá a probíhá následné čerpání. Dále si popíšeme, jak vypadá kontrola plnění podmínek úvěru a vysvětlíme si, co znamená zajištění úvěru a s jakým zajištěním spotřebitelských úvěrů se můžeme v praxi setkat. Následně si objasníme, kdo to jsou poskytovatelé a zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů a v čem jsou tyto dva pojmy rozdílné. Poté se zaměříme, jak je ochrana osobních údajů spojená se spotřebitelskými úvěry a kdo je pověřen dohledem a kontrolou dodržování podmínek těchto spotřebitelských úvěrů v ČR.

V další části práce si již představíme jednotlivé novinky a změny, které nám nový zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, oproti starému zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů přinesl. Na tyto novinky a změny se následně podrobněji zaměříme a rozebereme si je, a to včetně zjištění jednotlivých názorů pomocí vybraných metod. K dosažení cíle práce použijeme metody dotazníkového šetření, rozhovorů a pozorování. U těchto metod se budeme zaměřovat na dvě skupiny, a to spotřebitelé a pracovníci banky. Pomocí komparace jednotlivých názorů mezi těmito odlišnými skupinami zjistíme, jaký reálný vliv tento zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru měl na poskytování těchto spotřebitelských úvěrů.

V poslední části této práce zhodnotíme, jaký celkový dopad přinesl nový zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru na poskytování těchto spotřebitelských úvěrů. Podíváme se, jaké pozitivní věci nám tento zákon přinesl, a jestli se objevily i některé negativní dopady tohoto zákona. Zda tyto změny pomohly usnadnit, a ještě lépe zabezpečit poskytování spotřebitelských úvěrů nebo se naopak staly další bezcílnou administrativní zátěží pro poskytovatele. Jestli pomohly lidem spravedlivěji získávat spotřebitelské úvěry nebo se jim cesta k těmto úvěrům znovu ztížila.

Cílem této práce je posouzení dopadů změn či novinek, které přinesl nový zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru oproti starému zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, na poskytování těchto úvěrů a zjištění, zda se jednotlivé změny či novinky staly přínosem nebo další zbytečnou zátěží, a to jak ze strany spotřebitelů, tak ze strany poskytovatelů.

2 Vymezení základních pojmů

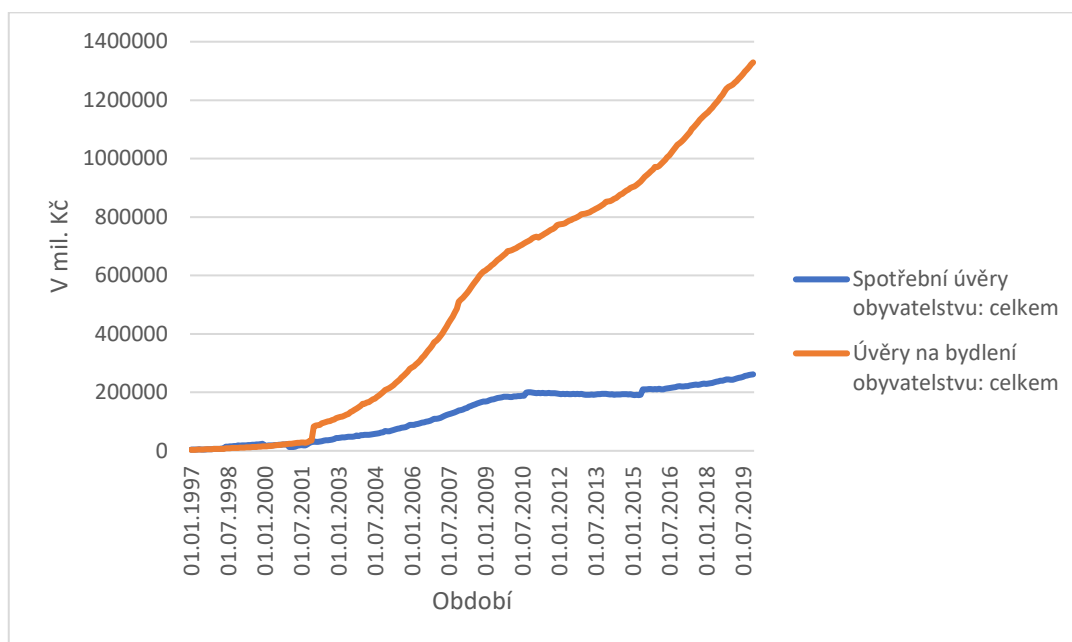
Abychom pochopili aplikační část této práce, musíme si nejdříve ujasnit, co nám pojem úvěr vyjadřuje a co si pod tímto pojmem máme představit. Ovšem pouhé pochopení pojmu úvěr nestačí. V zákoně č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru se můžeme setkat se spoustou dalších pojmů, které je potřeba rovněž pochopit. Budeme si muset vysvětlit např. pojmy poskytovatel, zprostředkovatel, úvěrový proces atd., které pro celkové pochopení této diplomové práce potřebujeme také pochopit.

2.1 Úvěr

Každý z nás má jistě představu, co si pod slovem úvěr můžeme představit. Setkat se v dnešní době se slovem úvěr není nic složitého. Přesto je slovo úvěr pro nás zjevně nejdůležitějším pojmem, který nám vyjadřuje celkovou podstatu toho, co si budeme dále vysvětlovat. Proto si vysvětlíme, jak se tento pojem konkrétně definuje a jaké druhy úvěru můžeme rozlišovat. Podíváme se, co si můžeme představit pod pojmem cena úvěru. Dále zjistíme, jaká právní úprava ČR nám tento pojem zahrnuje a rozebírá. V závěru si stručně rozebereme historický vývoj právních předpisů souvisejících s úvěry.

Pro lepší pochopení, proč bylo důležité vytvořit nový zákon a tím v některých oblastech zavést novinky nebo provést změny, které se právě v tomto novém zákoně č.257/2016 Sb. o spotřebitelských úvěrech objevily, je důležité vědět, jak se spotřebitelské úvěry vyvíjely v posledních desítkách let. Nelze si nevšimnout, že se spotřebitelský úvěr stal pro většinu populace v dnešní době běžně využívaným prostředkem k rychlému dosažení jejich snů. Tomu taky odpovídá následující Graf 2.1, který právě tento vývoj zaznamenává.

Graf 2.1 – Vývoj spotřebitelských úvěrů v čase

Zdroj: Zpracováno podle dat ČNB

V grafu vidíme, že rok 2001 se stal přelomovým v poskytování spotřebitelských úvěrů a v následujících letech je v grafu patrný neustále narůstající zájem o spotřebitelské úvěry, a to jak u spotřebních úvěrů, tak u úvěru na bydlení. Ovšem úvěry na bydlení zaznamenaly od roku 1997 až rapidní nárůst, kdy jsme se z přibližných poskytnutých 3 500 mil. Kč v roce 1997 dostali až na aktuálních cca 1 330 000 mil. Kč v roce 2019. To znamená 380krát větší nárůst poskytnutých úvěrů na bydlení za posledních 22let. U spotřebních úvěrů jsme se dostali od přibližných 4 000 mil. Kč poskytnutých v roce 1997 až na aktuálních cca 261 500 mil. Kč. Takovéto nárůsty poskytnutých spotřebitelských úvěrů jsou enormní a překvapivé. Tento jev je jistě spojen se zjevným ekonomickým růstem a nízkou nezaměstnaností, která ČR v posledních letech provází. Celý Graf 2.1 nám tedy vypovídá, že se v posledních desítkách let staly spotřebitelské úvěry opravdu využívaným prostředkem k rychlému dosažení cíle, a to nás utvrzuje v tom, že bylo potřeba upravit i právní předpisy, a že má opravdu cenu se tomuto tématu věnovat.

2.1.1 Definice úvěru

V praxi existují spousty definic úvěru, které nám odborně popisují, jak máme pojem úvěr chápat. Jak jsme již zmiňovali, každý ví, že úvěr je jistá půjčka peněz. Tato definice je však velice strohá a pro nás nedostatečná. Pokud bychom chtěli tento pojem trochu podrobněji pochopit a rozebrat, tak Kalabis (2012) tvrdí, že úvěr je časově omezené, úplatně zapůjčené a smluvně vázané zapůjčení peněz.

Poněvadž se tato práce zabývá změnami v zákoně č.257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru, tak nás především zajímá definice tohoto konkrétního typu úvěru, a to spotřebitelského. Dohnal (2011) definuje spotřebitelský úvěr jako poskytnutí peněžních prostředků podnikatelem fyzické nepodnikající osobě. Důležité je rovněž zdůraznění, že se opravdu musí jednat o fyzickou nepodnikající osobu. Což je v podstatě odvozeno přímo od definice spotřebitele, která je dle Bezouška (2013, s. 240) v § 419 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník uvedena tak, že *„spotřebitel je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná“*. Rovněž v § 2395 nového občanského zákoníku je i uvedena definice úvěrové smlouvy, která nám rovněž objasňuje chápání pojmu úvěr, a to tak, že smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

2.1.2 Rozlišení jednotlivých typů úvěrů

Co se týče rozlišení úvěrů na jednotlivé typy, tak těch můžeme nalézt opravdu spoustu. V podstatě má téměř každý autor své vlastní. Např. Šenkýřová (2010) rozčleňuje úvěry do následujících kategorií, a to na:

- úvěry obchodní a úvěry bankovní,
- úvěry produktivní (podnikatelské) a spotřebitelské,
- úvěry zbožové a finanční.

Jak už nám název napovídá, tak obchodní úvěry vznikají ze vztahů dodavatelsko-odběratelských a úvěry bankovní poskytují banky spotřebitelům z důvodu jejich žádosti o úvěr. Tedy si o ně spotřebitelé žádají sami a tyto úvěry jsou základní bankovní službou všech aktivních obchodů bank.

Dále rozlišujeme úvěry produktivní a spotřebitelské. Nejdůležitějším rozlišujícím faktorem mezi těmito typy úvěru je skutečnost, že úvěry produktivní jsou poskytovány podnikatelským subjektům, zatímco úvěry spotřebitelské jsou poskytovány nepodnikajícím subjektům.

Tab. 2.1 – Rozdílné znaky produktivních a spotřebitelských úvěrů

Znak/úvěr	Produktivní úvěr	Spotřebitelský úvěr
Subjekt	FOP, PO	FO
Finanční toky ke splácení úvěrů	vytváří z podnikatelské činnosti	příjem
Způsob poskytnutí	individualizovaný	standardizovaný
Objem poskytnutých prostředků	převážně vyšší	převážně nižší
Úvěrové portfolio	heterogenní	homogenní
Informace pro hodnocení žadatele	detailnější, obsáhlejší	menší rozsah, jiný charakter

Zdroj: (Půlpánová, 2007)

V této Tab. 2.1 můžeme podrobněji vidět rozdíl v jednotlivých znacích mezi produktivními a spotřebitelskými úvěry.

Následně můžeme rozlišovat úvěry zbožové a finanční. Zbožové úvěry, jak už název vypovídá, nejsou poskytovány finančně, ale ve formě zboží. Do takové kategorie můžeme zařadit např. obchodní úvěry a prodej zboží na splátky. Naopak finanční úvěry jsou úvěry poskytované výhradně v penězích. Jak jsme již zmínili, můžeme nalézt spousty rozčlenění úvěrů na jednotlivé typy. Např. bychom mohli ještě zmínit, jak Kalabis (2012) člení jednotlivé typy úvěrů, a to dle:

- subjektu (mezibankovní, mezistátní atd.),
- objektu (účelové a neúčelové),
- zajištění (zajištěné, nezajištěné),
- doby splatnosti (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé) či
- dle měny (tuzemské, zahraniční).

2.1.3 Cena úvěru

Každý, kdo má v plánu si vzít od určitého poskytovatele spotřebitelský úvěr ví, že se nebude jednat o bezúplatnou půjčku, která je pro klienta bez jakýchkoliv dodatečných nákladů. Rovněž není možné se v dnešní době nasetkat s pojmy jako je úrok či RPSN, obzvlášť když reklamy s velkým číslem představující procentuální vyjádření úrokové sazby můžeme vidět opravdu na každém rohu. Proto je dobré si tyto pojmy ujasnit.

Slovo úrok nám vyjadřuje finanční odměnu, kterou musíme za zapůjčení peněz zaplatit, tzv. cenu úvěru. Úrok je závislý na úrokové době tzn. době splatnosti půjčky. Úroky se vždy vyjadřují v procentech a v praxi se můžeme setkat s různým úrokovým obdobím, a to:

- p.a. (roční úroková sazba),
- p.s. (pololetní úroková sazba),
- p.q. (čtvrtletní úroková sazba),
- p.m. (měsíční úroková sazba),
- p.d. (denní úroková sazba).

Úroková sazba je vždy vyjádřena dle doby splatnosti úvěru. Pokud se jedná o dlouhodobou půjčku, např. na bydlení, nejčastěji se setkáme s roční úrokovou sazbou. Pokud se jedná o krátkodobou půjčku, např. kreditní kartu, tak se už naopak setkáváme s měsíční úrokovou sazbou. Proto si musíme dávat pozor, pro jaké úrokové období je daná úroková sazba vyjádřena.

To že je napsán úrok u úvěru ještě neznamená, že zaplatíme za úvěr pouze tento úrok a jistinu a tím máme úvěr zcela splacený. U úvěru se ještě setkáváme s druhým pojmem, a to je RPSN. Bureš (2019) popisuje pojem RPSN jako zkratku představující roční procentuální sazbu nákladů, která nám teprve vyjadřuje celkovou cenu úvěru. RPSN totiž vždy uvádí úrok, jistinu, a to včetně i dalších reálných nákladů a poplatků k úvěru. Pokud budeme chtít vědět kolik opravdu za úvěr celkově zaplatíme, vždy se díváme po sazbě RPSN, a ne pouze po úrokové sazbě. RPSN se rovněž vždy vyjadřuje jako roční procentuální sazba, tzv. p.a., tudíž nemusíme řešit, tak jako u úroku, na jaké úrokové období je procentuální sazba vyjádřena.

2.1.4 Právní úprava spotřebitelských úvěrů

Aktuální hlavní prameny práva ČR upravující spotřebitelské úvěry a úvěrové smlouvy jsou:

- zákon č.257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen ZSÚ) a
- zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník.

Výše uvedený občanský zákoník nám obecně vymezuje jednotlivé části úvěru, jako např. úvěrovou smlouvu či úrok. Pro nás je však nejdůležitějším zákonem ZSÚ, který nabyl účinnosti ke dni 1. prosince 2016, a který se zaměřuje konkrétně na spotřebitelské úvěry a podrobně je upravuje. Tento nový zákon přinesl rovněž mnoho změn a novinek, kterým se budeme věnovat v následující kapitole této práce. Samozřejmě že právní úpravu spotřebitelských úvěrů rovněž ovlivnily i vyhlášky České národní banky, které změnily převážně způsobilost poskytovat či zprostředkovávat úvěry. Nově se musí splňovat podmínky pro poskytovatele či zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů, a to včetně veškerých oprávnění k prokázání odborné způsobilosti. Mezi tyto vyhlášky patří:

- vyhláška č.381/2016 Sb., o žádostech, opatřeních a předkládání výkazů podle zákona o spotřebitelském úvěru a
- vyhláška č.384/2016 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru.

Samozřejmě se na právní úpravě spotřebitelských úvěrů podepsaly i směrnice a nařízení EU, které hrají roli, a to buď v samotných spotřebitelských úvěrech nebo jsou naopak novými povinnostmi pro poskytovatele či zprostředkovatele. Mezi tyto směrnice a nařízení EU patří např.:

- směrnice 2008/48/ES, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, ve znění směrnice Komise 2011/90/EU, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů,
- směrnice 2014/17/EU, o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a

- nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 1125/2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se minimální peněžní částky pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu povolání nebo srovnatelné záruky pro zprostředkovatele úvěru. (Ministerstvo financí ČR, 2020)

2.1.5 Vývoj právních předpisů souvisejících se spotřebitelskými úvěry

Není tomu tak dávno, kdy se v našem právu začaly objevovat spotřebitelské úvěry a samotná ochrana spotřebitele. V roce 1975 představila Evropská komise tzv. Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele a informační politice, který se později stal základem spotřebitelské legislativy Společenství, a ve kterém se objevilo, jak popisuje Palatková (2011), pět základních práv spotřebitelů, a to konkrétně:

- právo na ochranu zdraví a bezpečnosti,
- na ochranu ekonomických zájmů,
- právo na náhradu škody,
- na informace a
- právo na vzdělávání a zastoupení.

Dále je nutné uvést předpisy EU, které nás historicky ovlivnily z hlediska kompatibility našeho právního řádu s legislativou EU. Těchto předpisů je poměrně hodně, ale mezi čtyři nejzásadnější směrnice ohledně poskytování spotřebitelských úvěrů dle internetových stránek Eur-lex.europa (2020), které musíme zmínit a které se promítly do našeho právního řádu jsou:

- směrnice Rady 93/13/EHS z 5.4.1993 o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách,
- směrnice Rady 87/102/EHS z 22.12.1986 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru
- směrnice Rady 85/577/EHS z 20.12.1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu a
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/EC z 20.5.1997 o ochraně spotřebitele z hlediska smluv sjednávaných na dálku tzv. distanční smlouvy.

Ochrana spotřebitele se takto pomalu rozvíjela od základních práv ochrany spotřebitele, jako např. bezpečnosti výrobků a potravin, až do veškerých oblastí, kde by mohl být spotřebitel ohrožen. Proto nakonec vznikla i samotná úprava regulující spotřebitelské úvěry. Momentálně je dle MPO (2020) ochrana spotřebitele zařazena do sdílených pravomocí EU na základě Lisabonské smlouvy podepsané 13.12.2007 v Lisabonu.

V ČR se začátek právní regulace poskytování spotřebitelských úvěrů objevuje na konci devadesátých let minulého století. V této době byl vypracován zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, který nabyl účinnosti ke dni 1. ledna 2002 a který převzal znění směrnice č.87/102/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru a stanovil podmínky smluv, které sjednávají spotřebitelské úvěry. Následně tento zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, nahradil nabytím účinnosti ke dni 1. ledna 2011 zákon č.145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů o spotřebitelském úvěru. Ten byl ještě změněn zákonem č. 43/2013 Sb., ale nakonec byl, díky omezené působnosti, nahrazen novým ZSÚ, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů 5. srpna 2016 a nabyl účinnost 1. prosince 2016. Tento zákon je stále aktuální právní úpravou spotřebitelských úvěrů v ČR a byl již několikrát novelizován.(Dohnal, 2011)

2.2 Druhy spotřebitelských úvěrů

Každý z nás se již někdy setkal se spotřebitelským úvěrem, a to ať už vědomě nebo nevědomě. Jednotlivé druhy spotřebitelských úvěrů nás obklopují všude, kde se podíváme. Stačí zapnout televizi a ať už běží film, kde například někdo platí kreditní kartou, nebo právě probíhají reklamy, kde nám říkají o tom, jaké aktuální úrokové sazby konkrétní banky nabízí, tak se již setkáváme se spotřebitelskými úvěry. Všechny tyto spotřebitelské úvěry, o kterých se budeme následně bavit, mají společně dané při sjednávání dvě podmínky. Těmito podmínkami jsou, že se mohou nabízet pouze osobám starším 18 let tzn., že podmínkou získání spotřebitelského úvěru je dosažení zletilosti a druhou podmínkou je, že se poskytují pouze svéprávným fyzickým osobám, a to k soukromým účelům. (ČSOB, a.s., 2020)

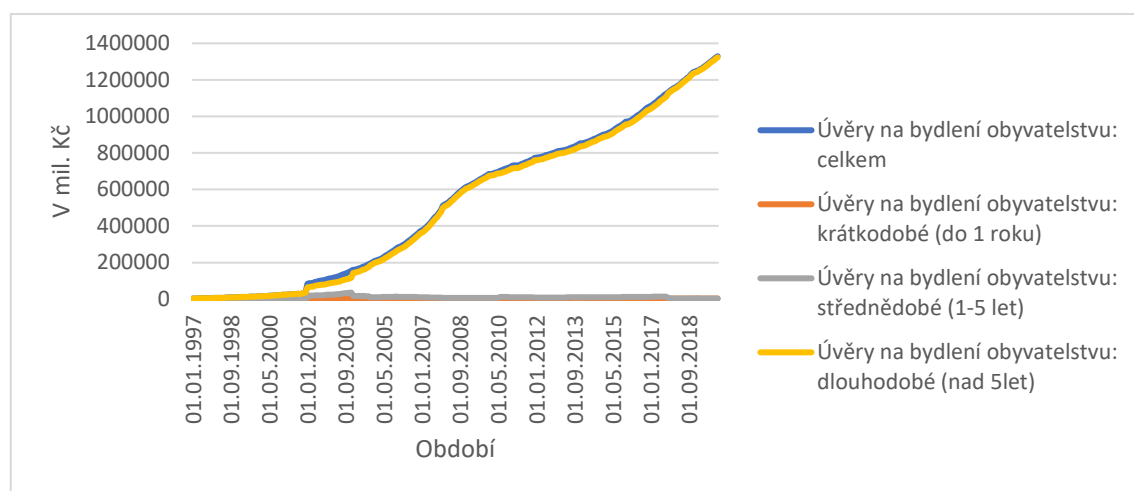
Úplně základní rozdělení spotřebitelských úvěrů, které bychom měli všichni znát, je rozčlenění na:

- spotřební a
- na bydlení.

Nejdříve bychom se podívali na úvěry na bydlení. Jak již nám název napovídá, jedná se o úvěry, které jsou používány na konkrétní účel. Tyto úvěry již nejsou vázány pouze na nákup bytu či domu, tak jako tomu bylo v minulosti, ale jsou rozvětveny celkově na záležitosti související s bydlením, např. i na vybavení domácnosti či rekonstrukce. Mezi tento druh spotřebitelských úvěrů můžeme zařadit např. půjčku na bydlení, úvěry ze stavebního spoření či hypoteční úvěr.

V následném grafu se můžeme podívat, jak vypadal časový vývoj úvěrů na bydlení v rámci jejich horizontu splácení.

Graf 2.2 – Celkový vývoj úvěrů na bydlení v čase

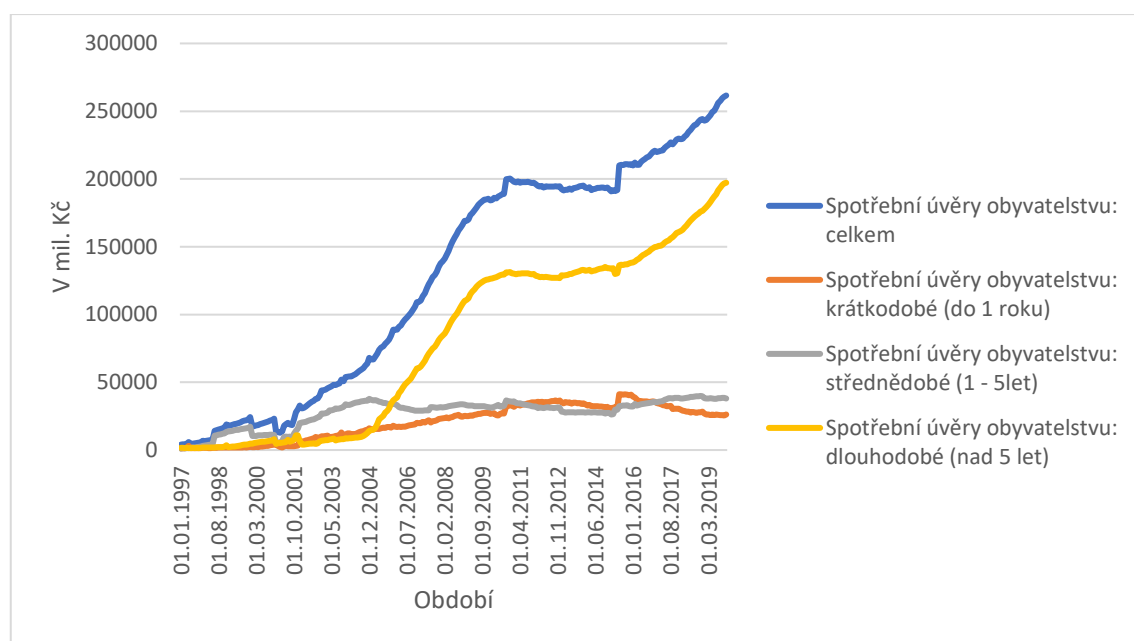

Zdroj: Zpracováno podle dat ČNB

Dle grafu 2.2 je jasné vidět, že téměř veškeré úvěry na bydlení jsou poskytovány dlouhodobě, tzn. minimálně na 5 let. Toto má svou logiku v tom, že pokud si někdo pořizuje úvěr na bydlení, tak se převážně jedná o vyšší částky v rámci mil. Kč. Takovýto úvěr, aby ho člověk zvládnul splácet, se musí následně rozložit na delší dobu v rámci klidně až desítek let. Znovu musíme připomenout obrovský, v grafu viditelný, nárůst u poskytnutých úvěrů na bydlení v posledních 20 letech, který je opravdu enormní.

Pokud se podíváme na druhou skupinu spotřebitelských úvěrů, a to spotřební úvěry, tak tyto spotřební úvěry převážně nejsou vázány použitím na konkrétní způsob, ale jsou půjčovány tzv. na cokoliv. Mezi tyto neúčelové spotřební úvěry můžeme zařadit klasickou půjčku, kreditní kartu, kontokorent. Ale můžeme se samozřejmě setkat i např. s půjčkou na auto, která je účelově vázaná, ale patří rovněž pod spotřební úvěry. Převážným znakem těchto spotřebních úvěrů není tedy pouze neúčelovost, ale i poskytování za účelem pořízení spotřebního zboží, proto jsou taky nazývány spotřebními úvěry.

Graf 2.3 – Vývoj spotřebních úvěrů obyvatelstvu dle doby

Zdroj: Zpracováno podle dat ČNB

V grafu 2.3 vidíme, že u spotřebních úvěrů nám v posledních letech jasně dominují úvěry dlouhodobé, ovšem nejedná se již o takovou dominanci jako u úvěru na bydlení. Lidé si u spotřebních úvěrů půjčují i na kratší dobu, což se dá pochopit, poněvadž spotřební zboží převážně nedosahuje milionových hodnot, ale převážně se může jednat i o částky do 100 000 Kč.

Nyní si popíšeme konkrétní druhy těchto spotřebitelských úvěrů včetně pojmu konsolidace a rozebereme si jejich definice a na co je lze použít.

2.2.1 Půjčka na bydlení

Půjčka na bydlení je účelový spotřebitelský úvěr. Jak nám název napovídá, tak tento spotřebitelský úvěr je určen převážně na financování bydlení, a to ať se jedná o rekonstrukci, nebo nákup bytových jednotek, domů nebo pozemků. Specifickou půjčkou na bydlení je i hypoteční úvěr, ale tomu se budeme věnovat samostatně v dalším bodu. Půjčka na bydlení by se tedy dala rozdělit na dva typy, a to:

- bankovní úvěr na bydlení a
- úvěr ze stavebního spoření.

Hlavním rozdílem těchto dvou typů úvěru na bydlení je odlišný poskytovatel úvěru. Úvěr ze stavebního spoření je totiž poskytován dle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č.35/1993 Sb. Tento úvěr je následně poskytován dle určených pravidel, a to spoření po minimální dobu 24 měsíců od počátku doby spoření a naspoření alespoň 30% částky poskytovaného úvěru, jinak se nejedná o řádný úvěr ze stavebního spoření, ale o tzv. úvěr překlenovací. U tohoto typu je velká výhoda v podobě státní podpory až do výše 2 000 Kč ročně, kterou během spořicí části od státu můžeme dostávat.

Bankovní úvěr na bydlení naopak není vázaný na jakýkoliv spořicí produkt ani na minimální našetřenou částku, ale jedná se o klasický účelový spotřebitelský úvěr. Tedy je nutné pouze splňovat stanovené podmínky k poskytnutí úvěru a doložit použití prostředků na konkrétní účel do požadované hodnoty příslušnými doklady.

2.2.2 Hypoteční úvěr

Dalším klasickým příkladem účelového spotřebitelského úvěru je hypoteční úvěr (dále jen hypotéka). Hypotéka je specifický úvěr na bydlení vázaný na výstavbu či koupi vlastní bytové jednotky nebo domu. V ČR se jedná o nejběžnější způsob financování pořízení vlastního bydlení. Ovšem i u hypotéky se setkáváme s určitými pravidly získání tohoto úvěru. Nejklasičtější příklad podmínky získání hypotečního úvěru je zástavní právo k nemovitosti, a to až do doby splacení úvěru. Další podmínkou je potřeba vlastních úspor v určité hodnotě pořizované nemovitosti.

Pokud se podíváme na druhy hypotéky, tak ty lze rozdělit do kategorií na:

- klasický hypoteční úvěr a
- americkou hypotéku.

Rozdíl mezi těmito druhy hypotečního úvěru je ve vázanosti k nákupu. Zatímco klasický hypoteční úvěr je podmíněn doložením dokladů jako důkaz využití finančních prostředků do požadované hodnoty na konkrétní účel, tak americká hypotéka je bezúčelová, a tudíž ji lze použít na cokoliv bez nutnosti dokládání dokladů na požadovaný účel. Americká hypotéka je tedy podobná klasickému spotřebitelskému úvěru, ovšem stále je podmíněna zástavním právem k nemovitosti. Díky této zástavě dosahuje americká hypotéka nižších úroků než klasický spotřebitelský úvěr, ale díky nedokládání využití finančních prostředků, zase vyšších úroků než u klasické hypotéky. Úrokové sazby v tomto případě bývají jako u klasického hypotečního úvěru zafixovány na určitou dobu.(Bohanesová, 2018)

2.2.3 Půjčka na auto

Půjčka na auto je rovněž účelový spotřebitelský úvěr, který lze použít k financování dopravních prostředků jako např.:

- osobní nebo užitkový vůz,
- motocykl, čtyřkolka, tříkolka nebo skútr,
- nákladní automobil,
- přívěs nebo návěs,
- jiné vybrané stroje a zařízení.(ČSOB, a.s., 2020)

U půjčky na auto se můžeme setkat s dvěma variantami, a to úvěr na auto a leasing. Půjčka na auto je brána jako klasický spotřebitelský úvěr účelový, zatímco leasing je v ZSÚ zmíněn pouze v § 5 odst. 1 písm. a), a to konkrétně v části omezení působnosti. Rozdíl mezi nimi je převážně ve vlastnictví dopravního prostředku. Pokud si např. auto vezmeme na leasing do doby splacení auta je majitelem auta leasingová společnost, která je rovněž uvedena ve velkém technickém průkazu. Zatímco u klasické půjčky na auto jsme vlastníkem automobilu od počátku my. Samozřejmě můžeme u těchto dvou variant nalézt i další rozdíly, a to především ve výši úrokové sazby, kde leasing dosahuje převážně výhodnějších úrokových sazeb. Společným znakem obou

těchto úvěrů je však povinnost zřízení povinného a havarijního pojištění, což nám samozřejmě rapidně zvýší RPSN.

Valouch (2009) popisuje rozdělení leasingu ještě do dvou kategorií, a to na finanční leasing a operativní leasing. Hlavním rozdílem mezi těmito kategoriemi leasingu je, že po splacení finančního leasingu dochází k tzv. odkupu a auto tím přechází do majetku nájemce. Zatímco po ukončení splacení operativního leasingu zůstává auto stále ve vlastnictví leasingové společnosti. Operativní leasing bývá rovněž na kratší dobu než leasing finanční a veškerá rizika plynoucí z pronájmu většinou nese pronajímatel. Valouch (2005) tvrdí, že hlavním znakem leasingu je, že vlastnické právo k automobilu zůstává po celou dobu splacení pronajímateli. Automobil tedy nevlastníme, ale dostáváme pouze právo automobil používat.

2.2.4 Běžný úvěr

Nyní se přesouváme k neúčelovým spotřebitelským úvěrům. Jako nejlepší a nejklasičtější případ neúčelových spotřebitelských úvěrů je tzv. běžný neboli klasický úvěr.

Asi každý z nás zná případ, kdy potřebuje něco nutně koupit, ale nemá dostatek finančních prostředků k nákupu onoho zboží. Přesně pro takové případy existuje běžný úvěr, který není podmíněn zástavním právem ani účelovostí. Proto je tento úvěr mnohem jednodušší a příjemnější získat. Podmínkou pro získání takového úvěru převážně bývá doložení příjmů, úspěšná kontrola záznamů v registrech dlužníků a splnění základních podmínek úvěrového procesu, které může mít každý poskytovatel určené trochu odlišně. Pokud vše bude v úvěrovém procesu v pořádku, tak projdeme tzv. hodnocením úvěruschopnosti a banka či jiná nebankovní společnost následně peníze poskytne. Pak už zbývá pouze peníze splácet za stanovených podmínek a ve stanovených lhůtách.

2.2.5 Kreditní karta

Dalším zástupcem neúčelových spotřebitelských úvěrů je kreditní karta. Mnoho lidí si plete debetní a kreditní kartu, a to díky podobnému využití a vzhledu. Ovšem zatímco debetní karta je vázaná k vašem účtu a tím pádem pouze k peněžním prostředkům na vašem účtu, tak kreditní karta je naopak úvěrový produkt a funguje na bázi úvěru, tedy půjčování peněz od banky. Jedná se o revolvingový úvěr, tzn. že se jedná o krátkodobý spotřebitelský úvěr, který lze využívat opakovaně, a to až do výše

schváleného úvěrového limitu. Tento úvěr je ovšem poskytován s mnohonásobně vyšší úrokovou sazbou na rozdíl od klasických běžných úvěrů. Proto je určen především pro krátkodobé překlenutí nedostatku peněz.

S kreditní kartou se většinou spojují různé nefinanční bonusy, které banky v ČR nabízejí. Jako příklad těchto bonusů můžeme zmínit např. 55denní bezúročné období, nebo prodloužená záruka na nakupované zboží či pojištění proti rozbití konkrétního druhu zboží na určitou dobu, a to při nákupu tohoto zboží touto kreditní kartou. Tímto se snaží banky nalákat lidi na využívání kreditní karty a tím je i podvědomě naučit využívat spotřebitelské úvěry.

2.2.6 Kontokorent

Kontokorent je rovněž neúčelový spotřebitelský úvěr. Je obdobně jako kreditní karta revolvingovým úvěrem. Pokud bychom chtěli slovo kontokorent uvést na pravou míru, tak bychom mohli nazvat kontokorent synonymem povolené přečerpání účtu. Tento název nám lépe vypovídá o využití kontokorentu. Ten tedy slouží jako krátkodobé překlenutí nedostatku finančních prostředků na běžném účtu a dal by se tedy nazvat jako záložní rezerva na nenadálé výdaje. Rovněž jako u kreditní karty je tento spotřebitelský úvěr úročen vysokou úrokovou sazbou a je opravdu určen pouze pro krátkodobé překlenutí nedostatku finančních prostředků na účtu. Janda (2013) popisuje, že se tomuto stavu říká také tzv. měkká nula, což naznačuje právě onu možnost čerpat do mínusu, aniž bychom měli vlastní peníze na účtu.

2.2.7 Konsolidace a refinancování

Nejedná se o samostatný druh spotřebitelského úvěru, a i přesto bychom si tyto pojmy měli alespoň ve zkratce rovněž vysvětlit. S konsolidací a refinancováním se totiž v praxi můžeme rovněž často setkat. Tyto pojmy nám vyjadřují možnost sloučení více spotřebitelských úvěrů do jedné. Účelem a cílem konsolidace či refinancování je větší přehled o závazcích, a to sjednocením všech půjček do jedné a tím i možnost dosažení nižší úrokové míry. Nemusíme tedy řešit otázky, jako např. kde, kdy a jak máme kterou splátku splácet. Rovněž sjednocením úvěrů dosáhneme i nižších měsíčních splátek, a to díky možnosti rozložení splátek do více let. Tento produkt je tedy vhodným prostředkem pro lidi, kteří nemají pořádek ve svých spotřebitelských úvěrech nebo nezvládají splácet stanovené měsíční splátky u vícero společností.

2.3 Úvěrový proces

K pochopení spotřebitelských úvěrů není dostatečná pouhá znalost definic jednotlivých pojmů, ale je důležité také pochopit i samotný úvěrový proces. Úvěrový proces totiž popisuje celkový průběh úvěrového vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, tj. vztah začínající žádostí klienta a končící splacením úvěru. Úvěrový proces jako takový lze rozdělit do jednotlivých etap dle vývoje úvěrového případu. Tyto jednotlivé etapy úvěrového procesu, jak tvrdí Kašparovská (2006), lze rozdělit na:

- žádost o úvěr,
- prověření úvěrové způsobilosti (bonity) klienta,
- uzavření smlouvy o úvěru včetně podmínek a následné čerpání úvěrů,
- sledování rizika úvěrového obchodu (monitorování úvěru) a
- úvěrová operace končící splacením úvěru, a to splněním platebních závazků klientem, po kterém případně následuje uvolnění záruk.

Nyní se podrobněji podíváme na jednotlivé etapy úvěrového procesu a vysvětlíme si je.

2.3.1 Žádost o úvěr

Tato etapa nám vystihuje první schůzku mezi klientem a bankou, na které se jednotlivé strany snaží pochopit konkrétní potřeby, cíle a podmínky strany druhé. V této fázi se převážně řeší účel úvěru, výběr konkrétního druhu a výše tohoto úvěru. Následně se vyjasní předpokládané čerpání a splacení úvěru a nabízené, či požadované záruky. Po tomto ujasnění a odsouhlasení obou stran se sepíše oficiální písemná žádost klienta o poskytnutí úvěru v podobě formuláře. Formulář by měl obsahovat všechny potřebné náležitosti doplněné o jiné bankou vyžádané podklady a přílohy. Těmito náležitostmi, jak popisuje Kašparovská (2010), převážně jsou:

- osobní údaje o žadateli (identifikace klienta),
- výše, účel a měna úvěru, ve které je úvěr žádán,
- způsob a termín čerpání a splacení úvěru,
- způsob zajištění,
- přílohy ohledně finanční a majetkové situaci žadatele.

Přílohy jsou závislé na druhu a účelu úvěru, a to jak jejich počet, tak i druh těchto příloh. Všechny tyto přílohy, včetně formuláře žádosti o poskytnutí úvěru, tvoří podklady pro zkoušku úvěrové způsobilosti dlužníka a následné vypracování smlouvy o úvěru.

2.3.2 Prověření úvěrové způsobilosti klienta

Před poskytnutím úvěru klientovi je pro banku velmi důležité provést hodnocení klienta, a to pomocí nástrojů finanční analýzy. Takovýto krok nazýváme tzv. skóring, který poskytuje bance informace při posuzování úvěruschopnosti klienta před poskytnutím úvěru. Tato analýza bonity klienta skládající se z finanční analýzy a z nefinančních aspektů chování klienta poskytuje možnost posouzení možných budoucích problémů a rizik, které mohou u klienta nastat. Bonita klienta tedy znamená schopnost platit řádně a včas daný závazek vůči věřiteli. Je jasné, že poskytovatelé provádí prověření bonity klienta z důvodu eliminace případných budoucích rizik. Jak popisuje Černohorský (2011), při stanovování bonity klienta se poskytovatel zaměřuje u klienta především na čtyři základní skupiny, a to:

- aktuální finanční situace,
- budoucí vývoj finanční situace,
- postavení klienta na trhu a
- kvalitu informací od klienta.

2.3.3 Uzavření úvěrové smlouvy a následné čerpání úvěru

Po schválení návrhu na poskytnutí úvěru vypracovaný konkrétním pracovníkem, uzavře poskytovatel se spotřebitelem tzv. smlouvu o poskytnutí úvěru. Tato smlouva musí mít konkrétní písemnou formu dle § 104 ZSÚ a jedno vyhotovení smlouvy musí být následně předáno dle § 105 ZSÚ spotřebiteli. Poté dojde k převedení příslušných peněžních prostředků z vlastnictví poskytovatele do vlastnictví spotřebitele, který přechází již do role dlužníka. Jednou z možností je i převedení půjčených peněz do vlastnictví třetí osoby, to však nemá na roli věřitele a dlužníka žádný vliv. Záleží na domluvě konkrétních podmínek ve smlouvě o poskytnutí úvěru. Tam lze určit i možnost čerpání úvěru. Čerpání úvěru lze dvěma způsoby, a to:

- najednou v celku nebo
- postupně v několika částech (tzv. tranších). (Liška, 2014)

2.3.4 Monitorování úvěru

V zájmu banky je po celou dobu trvání úvěru provádění průběžné kontroly dodržování podmínek úvěrové smlouvy. Při kontrole se převážně používají stejné principy a postupy jako při provádění analýzy úvěru. O provedených kontrolách si poskytovatelé vedou písemné záznamy. Většinou se poskytovatelé při provádění kontroly zaměřují především na:

- sjednaný účel použití úvěru,
- včasnost a výši splátek,
- stálost ekonomické a finanční situace dlužníka,
- plnění případných dalších podmínek stanovených poskytovatelem.

Smyslem takovéto kontroly je převážně identifikovat jednotlivé signály problémových úvěrových případů a tím zamezit případným problémům včasnou reakcí. Nejčastěji se můžeme setkat s reakcí formou prodloužení doby splatnosti úvěru, snížení splátky či možnosti odložení splátky. Pokud je zřejmé, že ani tyto reakce nepomohou, může banka tzv. zesplatnit úvěr, a tím po splnění určitých podmínek sáhnout na úvěrové záruky, přistoupit k faktoringu nebo k soudnímu vymáhání dluhu.

2.3.5 Zajištění úvěru

Zajištění úvěru je pro banku určitá záruka v případě, že klient není schopen plnit své závazky vůči bance. Banka tak dokáže zabránit případným ztrátám z neplnění, které by mohly být nevratné. Zajištění spotřebitelských úvěrů upravuje nový ZSÚ v § 113.

Kašparovská (2006) člení úvěrové záruky do dvou kategorií, a to dle povahy zajištění na:

- osobní a
- věcné.

Pod pojmem osobní záruka si můžeme představit ručitele v podobě třetí osoby, který při neplnění závazku dlužníkem přebírá zodpovědnost a závazek za dluh. Věcnou zárukou bývají naopak reálné majetkové hodnoty (movitých a nemovitých věcí), které jistí neplnění dluhu a poskytují bance záruku získání finančních prostředků při nesplácení dluhu. Dle § 112 ZSÚ je vyloučeno zajištění spotřebitelského úvěru v podobě směnky či šeku, toto však neplatí pro úvěry na bydlení, které za určitých

podmínek lze zajistit směnkou. Další alternativní možností zajištění úvěru je rovněž pojištění úvěru.

2.4 Poskytovatel, zprostředkovatel úvěru

Jeden z hlavních znaků spotřebitelských úvěrů je poskytování nebo zprostředkování. Zároveň je však poskytování a zprostředkování zákonem vysvětlováno jako činnost vztahující se k spotřebitelským úvěrům. Slanina (2017) nahlíží na tuto problematiku jako na definici kruhem. V praxi se můžeme nejčastěji setkat s pojmy poskytovatel a zprostředkovatel úvěrů, které jsou pro pochopení této práce důležité, a proto si je následně vysvětlíme.

2.4.1 Poskytovatel

Pod pojmem poskytovatel si, dle definice v ZSÚ v § 3 odst. 1 písm. d), můžeme představit toho, kdo jako podnikatel poskytuje spotřebitelský úvěr. ZSÚ v § 3 rovněž uvádí, že poskytovatel spotřebitelského úvěru má právo na vlastní jméno a na vlastní účet:

- nabízet možnost sjednat spotřebitelský úvěr,
- předkládat návrh na sjednání spotřebitelského úvěru,
- provádět přípravné práce pro následné sjednání spotřebitelského úvěru, a to včetně poskytování doporučení směřujícího ke sjednání úvěru,
- sjednat spotřebitelský úvěr,
- na výkon práv a plnění povinností ze smluv o spotřebitelském úvěru osobou, která úvěr se spotřebitelem sjednala.

2.4.2 Zprostředkovatel

Pojem zprostředkovatel je upraven v ZSÚ, a to v § 3 odst. 1 písm. e). Dle definice nám tento pojem vyjadřuje podnikatele, který není poskytovatel spotřebitelského úvěru, ale pouze tyto úvěry pro poskytovatele zprostředkovává. V novém ZSÚ v § 3 je rovněž uvedeno, že zprostředkovatel spotřebitelského úvěru má právo jménem a na účet poskytovatele nebo jménem a na účet spotřebitele:

- nabízet možnost sjednat spotřebitelský úvěr,
- předkládat návrh na sjednání spotřebitelského úvěru,

- provádět přípravné práce pro následné sjednání spotřebitelského úvěru, a to včetně poskytování doporučení směřujícího ke sjednání úvěru,
- sjednat spotřebitelský úvěr,
- na výkon práv a plnění povinností ze smluv o zprostředkování úvěru osobou, která smlouvu o zprostředkování úvěru se spotřebitelem uzavřela.

2.5 Ochrana osobních údajů

Samozřejmě i na spotřebitelské úvěry se vztahuje často diskutované nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679, Obecné nařízení o ochraně osobních údajů ze dne 27. dubna 2016 tzv. GDPR. Poskytovatelé a zprostředkovatelé úvěrů musí proto postupovat a zacházet s informacemi v souladu s tímto nařízením a poskytovat tímto dostatečnou ochranu osobních údajů, a to samozřejmě včetně povinnosti dodržovat bankovní tajemství, které je upraveno v zákoně č.21/1992 Sb., zákon o bankách. My se však podíváme na pár nejdůležitějších povinností ochrany osobních údajů platící nejenom pro organizace poskytující spotřebitelské úvěry, ale i ostatní organizace, které tyto body musí rovněž dodržovat. Mezi tyto základní povinnosti patří:

- určení pověřence pro ochranu osobních údajů,
  - příprava záznamů o činnostech zpracování a stanovení mechanismu pro následné aktualizace,
  - splňovat právní tituly (zákonná povinnost, smlouva, oprávněný zájem, souhlas),
  - stanovit doby zpracování a jejich následný výmaz,
  - soulad systému IT s GDPR,
  - používat pouze pořízené nebo schválené aplikace organizací,
  - zabezpečit systém a přístupová práva k nim,
  - nastavit monitorování a zabezpečení dat u vnitřních procesů a stanovit postupy pro možný únik dat,
  - zajištění pro subjekty údajů uplatnění práv na přístup a další práva,
  - seznámení zaměstnanců s transparentními zásady zpracování údajů.
- (Pattynová, 2018)

2.6 Dohled nad spotřebitelskými úvěry

Pojďme si prvně uvědomit a odpovědět na otázku, proč vlastně poskytovatelé úvěrů potřebují dohled a regulaci? Za prvé si řekneme, že největšími poskytovateli úvěrů na trhu jsou banky. Důležité je si ale rovněž uvědomit, jak vlastně tyto banky fungují. Banka jako taková funguje jako prostředník. Její činnost spočívá v přijímání peněz od veřejnosti a následném poskytování těchto peněz v podobě úvěrů. Banku tedy musíme brát jako podnik, který svou obchodní činnost zakládá ve finančním zprostředkování a jejíž hlavní náplní činnosti je dosažení zisku. Plíva (2009) tvrdí, že je banka charakterizována pomocí třech základních znaků, kterými jsou:

- právnická osoba mající právní formu a.s.,
- sídlo banky na území ČR a
- licence k uvedené činnosti.

U zahraničních bank samozřejmě odpadá povinnost právní formy akciové společnosti. Banky jsou hnány, tak jako každé podniky, touhou po zisku. Proto je důležité banky regulovat a dohlížet na ně, poněvadž i na banky dopadají nedostatky trhu. Tyto nedostatky trhu, jak popisuje Polouček (2006), můžeme rozdělit do dvou kategorií, a to na asymetrické informace a negativní externality. Asymetrii informací si můžeme představit tak, že banka je vždy ve silnější informační roli a působí jako tzv. informační specialista, zatímco vkladatelé jsou bráni jako racionálně omezení. Pojem negativní externality nám naopak ukazuje možnost negativního působení na banku z třetí strany. Pokud se začnou mezi veřejností objevovat zprávy o problémech u jiné instituce, tak veřejnost může podlehnout pocitu, že i naše banka má rovněž problémy. Tento negativní jev může způsobit dominový efekt a pokud bude kvůli nejistotě požadovat vrácení vkladů velký počet vkladatelů současně, banky se dostanou do problému s nemožností plnit své závazky, což způsobí tržní selhání.

Bankovní regulace bývá často ospravedlňována díky cílům, které má na starost. Tyto cíle můžeme rozdělit, jak tvrdí Jurošková (2012), na pět základních. Těmito pěti základními cíli jsou:

- zajištěná bezpečnost a zdravé fungování bankovního systému,
- zabránění úpadku bank,
- udržení důvěry u veřejnosti,
- ochrana zákazníků v rámci asymetrie informací a
- stejné podmínky pro všechny instituce.

V ČR je bankovní regulace určena nejenom českými právními předpisy, ale samozřejmě i evropskými právními předpisy. Dle nového ZSÚ roli orgánu dohledu trhu spotřebitelských úvěrů v ČR vykonává Česká národní banka (dále jen ČNB). ČNB provádí řadu činností, aby zabezpečila správné fungování finančního systému v ČR. Rejnuš (2014) tyto činnosti, které má ČNB na starost, rozděluje do třech základních oblastí, a to na:

- regulace vstupu do bankovní sféry,
- stanovení pravidel činnosti obchodních bank a
- povinné pojištění vkladů klientů.

3 Změny v novém zákoně č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelských úvěrech

V této části se budeme zabývat nejzásadnějšími změnami a novinkami, které přinesl nový ZSÚ účinný od 1. prosince 2016 oproti již zrušenému zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen SZSÚ), který doposud byl hlavní právní úpravou pro spotřebitelské úvěry. Důvodem vzniku ZSÚ byla především omezená působnost dosavadního SZSÚ, který se doposud nevztahoval např. na spotřebitelské úvěry pod 5 000 Kč, spotřebitelské úvěry nad 1 880 000 Kč a na úvěry účelově určené na bydlení. Jeho hlavní priorita byla především produktová regulace a informační povinnost, což již nebylo vzhledem k vývoji poskytování spotřebitelských úvěrů v této době dostačující. Samozřejmě, že smlouvy uzavřené za účinnosti dřívější právní úpravy jsou stále řízené starou právní úpravou. Proto je důležité si vyjasnit jaké změny a novinky oproti SZSÚ přinesl nový ZSÚ. (Ministerstvo financí ČR, 2020)

Rovněž v této kapitole využijeme u každé jednotlivé změny názor veřejnosti na tento nový ZSÚ. Jedná se o dotazníkové šetření, které probíhalo jak formou vyplňování vypracovaných dotazníků (viz Příloha 1 a 2), tak díky komunikaci se spotřebiteli a možnosti strávení určitého času na pobočce banky i formou pozorování a rozhovoru. V tomto šetření jsme se dozvěděli jejich pocity a připomínky, které jim nový ZSÚ, ač už vědomě či nevědomě, přinesl. Dotazníkové šetření bylo rozděleno do dvou kategorií, a to na vnímání nového ZSÚ očima spotřebitelů a vnímání nového ZSÚ očima pracovníků banky. Z každé kategorie se do tohoto šetření zapojilo 20 respondentů, tedy celkově 40 respondentů. Zajímaly nás právě tyto dva úhly pohledu, které jsou pro pochopení vnímání změn či novinek v ZSÚ opravdu zásadní, poněvadž mohou dosahovat odlišných názorů.

3.1 Rozebrání jednotlivých změn v ZSÚ

Pojďme se tedy podívat a rozebrat si, jaké jednotlivé změny a novinky se konkrétně v ZSÚ objevily a jak jsou vnímány, dle dotazníkového šetření, pozorování a následných rozhovorů, odlišným pohledem spotřebitelů a pracovníků banky.

3.1.1 Novinky u spotřebitelských úvěrů na bydlení

První a jednou z nejzásadnějších novinek, kterou přinesl ZSÚ oproti SZSÚ je nově úprava úvěrů na bydlení.

Např. v § 117 ZSÚ, který se zabývá předčasným splacením spotřebitelského úvěru se nově objevují i podmínky předčasného splacení právě těchto úvěrů na bydlení. Jedná se o tzv. levnější splácení u spotřebitelských úvěrů na bydlení. Nově totiž u úvěru na bydlení můžeme tento úvěr kdykoliv předčasně splatit a poskytovatel nám může zaúčtovat jen poplatek ve výši účelně vynaložených nákladů, které vznikly z důvodu tohoto předčasného splacení. Maximálně však do výše úroků, které by spotřebitel zaplatil ve splátkách při sjednané době splatnosti. Předčasné splacení upravoval již SZSÚ, kde jsme mohli v § 15 SZSÚ dohledat u předčasného splacení stejné podmínky, jaké jsme teď uvedli, ovšem jednalo se o předčasné splacení pouze spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení. Nově však tyto podmínky předčasného splacení platí rovněž i na spotřebitelské úvěry na bydlení. V dotazníkovém šetření jsme u této změny zaznamenali především kladné přijetí, a to jak ze strany spotřebitele, tak překvapivě i ze strany pracovníků bank. Pouze jedna respondentka ze strany spotřebitele měla k této změně negativní postoj. Tento postoj nám obhajovala formou, že pokud chce spotřebitel splatit předčasně úvěr, neměl by být za tuto možnost nikterak pokutován a předčasné splacení by mělo být, dle jejího názoru, zcela zdarma. Je jasné, že tato klientka se na tento problém dívala pouze pohledem spotřebitele a nevnímala v tu chvíli pohled poskytovatele či zprostředkovatele, kteří jsou v roli podnikatelů a tím pádem při předčasném splacení přicházejí o případný zisk. U této novinky jsme se ptali pracovníků bank, jestli se s touto novinkou setkávají v praxi. Výsledek nebyl moc kladný. S touto novinkou v ZSÚ se pracovníci banky moc v praxi nesetkávají. Tudíž nepocítili nijak velké zvýšení pracovní zátěže. Důvodem je skutečnost, že předčasné splacení úvěru na bydlení je mimořádná záležitost a většina klientů tuto možnost nevyužívá, tak jako u spotřebních úvěrů, kde se naopak využívá často.

Další změna myslí na nepříznivé životní situace jako např. invaliditu, dlouhodobou nemoc či dokonce smrt dlužníka nebo jeho manželky. Z tohoto důvodu většinou nastanou problémy se splácením úvěru na bydlení a nově je tedy možné, při těchto okolnostech, úvěr splatit zcela bez poplatků. Starý SZSÚ tuto problematiku neupravoval vůbec, tedy se jedná o naprostou novinku. Dle dotazníkového šetření jsme u této změny, jak ze strany spotřebitelů, tak i ze strany pracovníků banky zaznamenali

největší kladné ohlasy. Následně jsme z jednotlivých rozhovorů s respondenty zjistili, že by tato změna neměla být omezená pouze na úvěry na bydlení, ale téměř všichni respondenti by tuto změnu přivítali rovněž i u spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení. Když jsme se však následně ptali pracovníků bank, jestli se s tímto někdy v praxi setkali, tak pouze 3 pracovníci z 20 respondentů nám odpověděli ano. Avšak pouze jeden pracovník z těchto tří tuto problematiku řešil osobně, a to pouze jedenkrát. Můžeme tedy jistě říct, že tato změna je mezi všemi respondenty vítaná, ovšem nejedná se o často se vyskytující problém.

Další změny v SZÚ se týkají toho, že pokud bychom chtěli předčasně splatit úvěr na bydlení z důvodu prodeje nemovitosti, kde je délka trvání smlouvy delší jak 24 měsíců, tak poplatek za předčasné splacení může činit maximální 1% předčasné splátky, a to nejvýše do 50 000 Kč. Změny se však týkají pouze úvěru na bydlení, co se týče klasických spotřebních úvěrů, tak poplatky za předčasné splacení úvěru zůstávají ve stejné výši jako v § 15 SZSÚ, tzn. nejvýše 1% předčasné splácené části celkové výše spotřebitelského úvěru, pokud zbývá do splacení doba delší než rok a 0,5%, pokud již zbývá méně než rok. Rovněž lze úvěr na bydlení zcela bez poplatku splatit v prvních třech měsících od oznámení věřitele o nové zápůjční úrokové sazbě k úvěru. Vyhnout se poplatku za předčasné splacení úvěru lze taky splacením až 25% úvěru na bydlení, a to během jednoho měsíce před výročím smlouvy. Faltová (2016) tvrdí, že „*úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení podle nového ZSÚ se použije i na smlouvy uzavřené před jeho účinností, a to po refixaci zápůjční úrokové sazby (tj. jakmile započalo běžet nové období, po které byla stanovena pevná zápůjční úroková sazba), která nastala za účinnosti tohoto zákona. Dle důvodové zprávy stanovení retroaktivních účinků chrání poskytovatele spotřebitelských úvěrů před hromadným refinancováním stávajících spotřebitelských úvěrů na bydlení motivovaným pouze získáním možnosti předčasného splacení podle nové právní úpravy. U smluv s variabilní zápůjční úrokovou sazbou se úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení použije i u smluv uzavřených před účinností ZSÚ, neboť zde nejsou náklady věřitele fixovány na delší období jako u úvěrů s pevnou zápůjční úrokovou sazbou a nejsou tak dány důvody, aby se věřitel snažil vydělávat na snaze spotřebitele úvěr předčasně splatit.*“ V dotazníkovém šetření nám u těchto změn nastala první kolize mezi spotřebiteli a poskytovateli. Zatímco se spotřebitelé k těmto změnám stavěli především kladně, tak naopak pracovníci bank již nebyli těmito změnami velmi nadšení.

Dle vyjádření jednoho pracovníka banky jsou způsoby předčasného splacení až příliš rozvětvené a měli by se zjednodušit a zcelit, což by usnadnilo práci jak pracovníkům bank, tak i u spotřebitelů by to přispělo k lepšímu pochopení předčasného splacení úvěru. Velmi zajímavým poznatkem z dotazníkového šetření bylo, že pracovníci bank se s těmito problémy předčasného splacení spotřebitelských úvěrů na bydlení nesetkávají často. Až 15 pracovníků bank nám oznámilo, že se s předčasným splacením úvěrů na bydlení v praxi doposud nesetkalo. Jedna respondentka nám k tomuto uvedla, že s předčasným splacením spotřebních úvěrů se setkávají na pobočce často, ale co se týče úvěrů na bydlení, tak tyto úvěry převážně nebývají splacené předčasnými splátkami.

Další změna se týká spotřebitelského úvěru na bydlení s pevnou zápůjční úrokovou sazbou a s fixací od jednoho roku. U této změny, podle § 102 ZSÚ, musí poskytovatel spotřebitele informovat o návrhu nové výši zápůjční úrokové sazby, popřípadě s tím spojených nových splátkách na další fixační období delší než jeden rok, nejpozději 3 měsíce před samotnou změnou sazby. Tato změna byla všemi respondenty přijata kladně. Pracovníci bank nám rovněž dali za pravdu, že s touto problematikou se v praxi setkávají často.

Nově se v ZSÚ v § 123 u úvěru na bydlení objevuje i omezení výkonu zástavního práva. Jedná se o to, že při neplacení splátek úvěru může věřitel prodat nemovitost nejdříve po 6 měsících od oznámení tohoto plánu spotřebiteli. Pokud nastal zápis výkonu zástavního práva do veřejného seznamu či rejstříku zástav později než podané oznámení, bere se v potaz toto datum. Těchto 6 měsíců slouží spotřebiteli k tomu, aby měl možnost prodat nemovitost sám a získat tak více peněžních prostředků z prodeje než poté věřitel v dražbě. Věřitel v této okolnosti nesmí spotřebiteli bránit, ovšem podmínka je použití peněz z prodeje nemovitosti na uhrazení tohoto úvěru. Jedná se tedy o další výhodu pro spotřebitele. U této novinky v ZSÚ jsme se dostali během dotazníkového šetření k další kolizi mezi spotřebiteli a pracovníky bank. Zatímco spotřebitelé tuto změnu kladně přivítali, tak pracovníci bank měli k této novince znovu ne zrovna kladný přístup. Převážná většina pracovníků bank se k této novince stavěla jako k další zbytečné složitosti, která ani jedné straně nikterak nepomůže, a to i přesto, že se s tímto problémem žádný pracovník banky, kromě hypoteční specialistiky, v praxi nesetkal. Jedná se tedy rovněž o výjimečnou situaci.

Další novinku můžeme najít v § 111 ZSÚ v podobě lhůty na rozmyšlenou u úvěrů na bydlení. Tato lhůta trvá 14 dnů a věřitel musí během této doby garantovat znění návrhu smlouvy, kterou nesmí změnit, zrušit ani odvolat. Pokud se v této době rozmyslíme, že chceme na tento úvěr přistoupit, musí s námi věřitel uzavřít smlouvu přesně dle tohoto návrhu smlouvy. Jediná výjimka u této lhůty na rozmyšlenou je v případě, pokud se věřitel dozví nějaké nové okolnosti, které souvisí s úvěruschopností klienta a na jejíž základě by byl povinen poskytovatel tento úvěr dle § 86 odst. 1 ZSÚ neposkytnout. Během šetření jsme zjistili poměrně neutrální postoj k této novince z hlediska pracovníků bank a celkem přívětivý postoj u spotřebitelů. Setkání v praxi s touto problematikou bylo u pracovníků bank vyrovnané. 11 respondentů z 20 nám odpovědělo, že se s tímto v praxi setkali, ale že se nejedná o nic zásadního, co by jim markantně ztěžovalo práci.

3.1.2 Omezené sankce za potíže se splácením

Nově se v § 122 ZSÚ setkáme i s omezenou sankcí, kterou může požadovat věřitel, při problémech dlužníka se splácením úvěru. Věřitel může nově zaúčtovat pouze:

- náklady, které byly účelně vynaloženy v souvislosti s prodlením splátek formou poplatku, pokud by byl poplatek vyšší, tak by byl již považován za smluvní pokutu,
- úroky z prodlení, ale pouze do výše určené zákonem,
- smluvní pokutu, která činí 0,1% denně z částky po splatnosti, toto se neuplatní na souhrn smluvních pokut uplatněných do chvíle zesplatnění, pokud jsou v roce, kdy došlo k prodlení, nižší než 3 000 Kč a pokud tyto smluvní pokuty z prodlení s každou jednotlivou splátkou činí max. 500 Kč.

Navíc souhrnná výše všech těchto smluvních pokut nesmí převýšit polovinu z celkové výše spotřebitelského úvěru a zároveň částku 200 000 Kč. V průběhu šetření jsme se dozvěděli, že pracovníci banky se neseťkávají téměř vůbec se sankcemi. Je to způsobeno tím, že potíže se splácením neřeší v bance konkrétně pobočka, ale specializovaný útvar a pracovníci pobočky následně pouze předávají spotřebiteli informace. Tím pádem se tato problematika pracovníků pobočky banky moc netýká. Ovšem když jsme se následně ptali spotřebitelů, jak tuto novinku vnímají a zda s ní souhlasí, tak spotřebitelé tento krok vcelku vítali a argumentovali, že je určitě dobré,

aby poskytovatelé a zprostředkovatelé úvěrů byli omezeni a nemohli si dovolit spotřebitele klidně až lichvářsky sankcionovat, tak jak se tomu stávalo dříve. Ovšem pracovníci banky nebyli k této novince přívětiví. Všichni se sice shodli, že by sankce měly být zákonem omezeny, ale největším problémem bylo ono zastřešení smluvních pokut částkou 200 000 Kč. Dle jejich názoru, s různými výšemi úvěrů, nelze omezit strop smluvních pokut jednotnou částkou.

3.1.3 Před zesplatněním úvěru měsíc na úhradu dluhu

Nejdříve si vysvětlíme pojem zesplatnění. Zesplatnění popisují stránky Moneta (2020) jako právní jednání, kdy banka předčasně ukončí úvěrovou smlouvu a prohlásí celý úvěr za splatný. Následně vyzve klienta, aby uhradil veškerou zbývajících částku úvěru, včetně úroků a poplatků, a to do určitého data. Nově je v ZSÚ zakotveno, že pokud dojde k tomu nejhoršímu, a to že klient není schopen dlouhodobě splácet a banka bude chtít přejít k poslednímu kroku tzv. zesplatnění, tak musí dát dle § 124 ZSÚ spotřebiteli o tomto kroku vědět výzvou k uhrazení dlužné splátky. Od této doby má spotřebitel nově 30 dní na uhrazení dlužné splátky. Pokud tak neučiní, stane se úvěr splatný. Věřitel je však u zesplatnění úvěru omezen pouze na aktuální výši nesplacené jistiny. Takže nemůže do zesplatnění zahrnout budoucí náklady na úvěr. Zesplatnění je však dle internetové stránky Vitacredit (2019) nejzazší krok, ke kterému věřitele přistupují, když se s klientem nelze jinak domluvit. Během dotazníkového šetření jsme se až překvapivě dozvěděli, že s touto novinkou souhlasí především pracovníci banky, ale spotřebitelé už tolik ne. Nejčastěji se spotřebitelé k této novince vyjadřovali tak, že 30 dní na uhrazení dlužné splátky je pro klienta v problémech se splácením opravdu zbytečná lhůta a takto krátká doba pro klienta neřeší v podstatě nic. Co se týče setkávání se s touto problematikou v praxi, tak se pracovníci banky rovněž s těmito záležitostmi vůbec nesetkávají, což je rovněž způsobeno tím, že tuto problematiku řeší specializovaný útvar banky.

3.1.4 Omezení plateb před poskytnutím spotřebitelského úvěru

V § 83 ZSÚ se nově objevilo omezení plateb před poskytnutím spotřebitelského úvěru a jak již název napovídá, jedná se o zákaz pro poskytovatele či zprostředkovatele požadovat jakoukoliv platbu ještě před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru. I v tomto ustanovení může nalézt výjimky, u kterých lze požadovat platbu, těmito výjimkami jsou:

- platba za účelem náhrady daní,
- platba správních nebo jiných obdobných poplatků,
- účelně vynaložené náklady na ocenění předmětu zajištění, pokud tento posudek o hodnotě nemovitosti bezodkladně poskytne druhé straně.

Dle šetření jsme zjistili, že téměř všichni respondenti s danou problematikou naprosto souhlasí. Ve většině případů byly respondenti spíše překvapeni, že doposud zákon tuto problematiku neupravoval. Co se týče zasažení této novinky do praxe, tak dle jejich názorů tuto změnu téměř vůbec nepocítili, tedy až na úvěrové specialisty, kteří se s tímto v praxi setkali, ovšem rovněž to neberou jako zásadní změnu či zásah do jejich práce.

3.1.5 Zákaz dvojnásobné odměny samostatnému zprostředkovateli

Jak již název napovídá, tak nelze aby samostatný zprostředkovatel získal odměnu za zprostředkování úvěru od poskytovatele a zároveň od spotřebitele. Nesmí tedy nově dle § 80 ZSÚ pobírat dvojnásobnou odměnu za zprostředkování smlouvy o spotřebitelském úvěru. Tato novinka se mezi respondenty přijala poměrně kladně a všichni respondenti s ní souhlasí a zároveň v praxi očekávaně nepostrehli, že něco takového nově zákon upravuje.

3.1.6 Následky špatného posouzení úvěruschopnosti spotřebitele

V § 87 ZSÚ je uvedeno, že pokud věřitel řádně neposoudí úvěruschopnost klienta před uzavřením smlouvy, je smlouva od počátku neplatná. Toto může spotřebitel namítnout až do 3 let od uzavření smlouvy a tím nemuset platit úroky z tohoto úvěru. Veškeré úroky, které byly do té doby zaplacené, musí v tomto případě věřitel vrátit. Jistina se však musí poskytovateli vrátit, a to dle dlužnických možností. Pokud by nastal spor ohledně doby možností dlužníka vrátit jistinu, tak by v tomto případě musel rozhodovat o této věci příslušný soud. Při následném dotazníkovém šetření jsme zjistili,

že spotřebitelé tuto změnu vítají, avšak pracovníci bank na tuto problematiku pohlíží spíše negativně. Dle jejich názorů jsou 3 roky až moc dlouhý časový úsek a klient, který má v plánu něco takového namítat, by si této skutečnosti měl být vědom mnohem dříve. Ovšem, co se týče setkání se v praxi s touto problematikou, tak se osobně žádný z respondentů s tímto doposud nesetkal. Pouze někteří pracovníci banky dodali, že o řešení takovéto situace už někdy v minulosti slyšeli.

3.1.7 Volitelné doplňkové služby

Nově se nesmí dle § 115 ZSÚ vázat prodej spotřebitelského úvěru na doplňkovou službu, pokud nenabízí sjednání tohoto úvěru i bez této doplňkové služby. Nesmí se tedy jednat o tzv. vázaný prodej. I v této oblasti můžeme v zákoně nalézt výjimky jako např.

- bezplatný účet (běžný, spořicí) sloužící ke splácení úvěru,
- stavební spoření,
- pojištění automobilu u spotřebitelského úvěru na auto.

Stále však platí, že pokud věřitel podmiňuje uzavření smlouvy o úvěru zřízením pojistky, tak nesmí tlačit k uzavření této pojistky u konkrétního poskytovatele, tzn. že si můžeme vybrat sami, kde budeme pojištěni. Při dotazníkovém šetření mezi respondenty znovu nastal konflikt. Zatímco spotřebitelé tuto změnu chválili, tak pracovníkům banky se tato novinka moc nelíbila. Spotřebitelům se především líbila svoboda volby, kterou tento zákon umožňuje. Pracovníci banky, kteří se s touto problematikou setkávají v praxi poměrně často však namítali, že možností navázání doplňkové služby na spotřebitelský úvěr u stejné banky lze dosáhnout lepší kompatibility mezi těmito produkty, než kdyby si tuto doplňkovou službu zařídil klient jinde. Klient bude vybírat doplňkovou službu hlavně dle ceny, a to není ve většině případů dobře.

3.1.8 Povinné informace před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru

Nově se dle ZSÚ musí spotřebiteli sdělit a náležitě vysvětlit všechny informace uvedené v § 95 odst. 1 ZSÚ před uzavřením spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení a co se týče úvěru na bydlení, tak musíme sdělit veškeré informace uvedené v § 95 odst. 2 ZSÚ, a to s odkazem na čtvrtou přílohu tohoto zákona. Pokud dojde k porušení těchto informačních povinností přímo ve smlouvě a smlouva bude přesto uzavřena dle § 110 ZSÚ, tak se tento spotřebitelský úvěr bude úročit pouze repo sazbou

vyhlášenou ČNB, pokud není ve smlouvě sjednaná sazba nižší. Na tuto změnu v ZSÚ pohlíží respondenti dotazníkového šetření rovněž odlišně. Spotřebitelé se s touto novinkou ztotožňují, ovšem pracovníci bank již tolik ne. Svůj názor opírali o to, že nelze v praxi klientovi vysvětlovat veškeré informace, které jsou v zákoně povinně zakotveny. Když pracovníci banky viděli zákonný souhrn informací, které musí být klientovi sděleny a vysvětleny, tak se shodli, že dle zákona jsou všechny tyto informace tzv. na papíře, ale aby všechny tyto informace měli pracovníci banky klientovi vysvětlovat, jak je to uvedeno v § 94 odst. 2 ZSÚ, je v celku nereálné. Takovýto postup vysvětlování veškerých podmínek spotřebitelského úvěru, a to včetně sankcí za prodlení, odstoupení od smlouvy atd., by zabral hodiny času a klient, který není dostatečně vzdělaný, by stejně všechny tyto informace nebyl schopen pochopit. Proto je klient pracovníkem banky ústně seznámen pouze s nejzásadnějšími podmínkami spotřebitelského úvěru. Z tohoto lze odvodit, že pracovníci banky u těchto předsmělných informací nebyli spokojeni s rozsahem informací, které musí klientovi dle zákona vysvětlit, a ne se samotnou podstatou.

3.1.9 Úvěry v cizí měně

Pokud poskytovatel uzavře se spotřebitelem smlouvu o spotřebitelském úvěru v cizí měně, tak musí dle § 116 ZSÚ v rámci omezení kurzového rizika umožnit spotřebiteli tuto měnu později změnit na:

- měnu, ve které měl hlavní příjem v době, kdy bylo provedeno poslední posouzení úvěruschopnosti ve vztahu k danému spotřebitelskému úvěru,
- měnu, ve které držel aktiva, z nichž má být spotřebitelský úvěr splácen (v době, kdy bylo provedeno poslední posouzení úvěruschopnosti),
- měnu členského státu, v němž měl bydliště v okamžiku uzavření smlouvy nebo
- měnu členského státu, v němž má bydliště v okamžiku, kdy žádá o změnu měny.

Hájková (2016) tvrdí, že pokud poskytovatel tuto variantu neumožňuje, musí zajistit jiný mechanismus, který by eliminoval kurzové riziko. Z rozhovorů mezi respondenty, kde jim byla tato novinka představena, vyplývalo, že k tomuto mají především neutrální postoj, poněvadž všichni dotázaní spotřebitelé nemuseli doposud

úvěr v cizí měně řešit a pracovníci banky se sice s úvěry v cizích měnách občas setkávají, ale takovýto problém doposud rovněž řešit nemuseli.

3.1.10 Regulace tzv. mikroúvěrů

V SZSÚ jsme se setkali pouze s regulací spotřebitelských úvěrů od 5 000 Kč a tyto drobné úvěry do 5 000 Kč nebyly doposud upraveny. Nově však ZSÚ již myslí i na tyto tzv. mikroúvěry, které jsou v ZSÚ nově regulovány, a to včetně zápůjček a odložených plateb. Dle názorů posbíraných z jednotlivých rozhovorů u respondentů dotazníkového šetření je určitě dobré, aby i tyto tzv. mikroúvěry byly zákonem regulované a nemohlo se tak stát, aby tyto drobné úvěry mohli věřitelé zneužívat a poskytovat je za lichvářské sazby.

3.1.11 Nové podmínky vstupu do odvětví

ČNB od účinnosti nového ZSÚ uděluje oprávnění, které je zapotřebí k poskytování či zprostředkování spotřebitelských úvěrů. Během účinnosti SZSÚ bylo možné, v rámci tohoto zákona, pomocí vázané živnosti poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr a k poskytování nebo zprostředkování úvěru na které se SZSÚ nevztahoval, stačila pouhá živnost volná. Toto však již není pravda, a pokud chtěli držitelé živnostenského oprávnění pokračovat nadále ve své činnosti i po nabytí účinnosti nového ZSÚ, tak měli povinnost do 1. března 2017, tedy do 3 měsíců po účinnosti ZSÚ, podat žádost o udělení oprávnění ke konkrétní činnosti vydávané ČNB. Ta měla následně na rozhodnutí o přijetí či zamítnutí požadavku termín 15 měsíců. Musela tedy nejpozději do 1. června 2018 o této žádosti rozhodnout. Pouze u zprostředkovávání spotřebitelských úvěrů na bydlení byl rozdíl, že o těchto podaných žádostech musela ČNB rozhodnout již do 21. března 2017. Od 1. června 2018 tedy mohou jednotlivé subjekty provádět tyto konkrétní činnosti ohledně spotřebitelských úvěrů pouze na základě vydaného oprávnění od ČNB.

Toto oprávnění vydává ČNB ve dvou typech, a to pro:

- nebankovní poskytovatele a
- samostatného zprostředkovatele spotřebitelského úvěru.

Nový ZSÚ nám rovněž v § 7 vymezuje, kdo je oprávněn jako podnikatel poskytovat spotřebitelské úvěry, a to konkrétně:

- banky,
- spořitelní úvěrová družstva,
- nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru dle § 9 ZSÚ,
- platební instituce,
- poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu,
- instituce elektronických peněz a
- vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu.

Poslední čtyři výše uvedené instituce jsou navíc v rámci oprávnění omezeny zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku, a to tak, že spotřebitelský úvěr musí souviset s poskytovanou platební službou. I banky a spořitelní úvěrová družstva vykonávají tuto činnost na základě povolení získaného podle jiného zákona, a to zákona č. 21/1992 Sb., o bankách a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, a tudíž nemusely žádat ČNB o toto oprávnění. Všechny tyto instituty mají však stále povinnost řídit se novým ZSÚ a splňovat požadavky na výkon činnosti uvedené v § 8 odst. 2 a 3 ZSÚ.

Oprávnění zprostředkovávat spotřebitelské úvěry jako podnikatel se vydává na základě ZSÚ v § 16 pouze pro:

- samostatného zprostředkovatele, který jedná na vlastní odpovědnost a zastupuje alespoň jednu osobu oprávněnou poskytovat spotřebitelské úvěry nebo přímo zastupujícího spotřebitele,
- vázaného zástupce, který jedná na odpovědnost jednoho oprávněného poskytovatele nebo jednoho samostatného zprostředkovatele,
- zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, který jedná na odpovědnost alespoň jedné oprávněné osoby poskytující spotřebitelské úvěry,
- zahraničního zprostředkovatele, který je oprávněn na základě oprávnění k činnosti ze svého domovského státu, který musí být součástí EU, v ČR zprostředkovávat hypoteční úvěry.

Oprávnění k činnosti u samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru trvá do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl proveden zápis do registru. Následně je možné po zaplacení příslušného správního poplatku prodloužení tohoto oprávnění o dalších 12 měsíců. Všichni tito podnikatelé s oprávněním ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů, a to včetně oprávněných nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, jsou evidováni ve volně přístupném registru ČNB, který nalezneme v elektronické podobě na internetových stránkách ČNB. V těchto registrech můžeme nalézt jejich veškerou historii podnikání v oboru, a to včetně veškerých udělených sankcí. U zprostředkovatelů můžeme v registru vidět i oprávněné osoby, které daný zprostředkovatel zastupuje. (Ministerstvo financí ČR, 2020)

Co se týče nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, tak i jejich činnost je rovněž nově dle ZSÚ podmíněna, a to požadovaným kapitálem ve výši 20 mil. Kč a upravenými vnitřními pravidly odrážející řídicí a kontrolní systémy bank. Pod těmito pravidly si můžeme představit např. postupy komunikace s klienty, postupy orgánů dohledu a jednotlivých útvarů, kontrolu činnosti vlastní i externí distribuční sítě, zákon splňující systém odměňování, zásady posuzování úvěruschopnosti klienta. Toto oprávnění pro nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů je omezeno, a to na 5 let. Následně si musí znovu zažádat u ČNB o prodloužení na dalších 5 let.

Ti, kteří jsou oprávněni poskytovat spotřebitelský úvěr, mohou poskytovat tento úvěr pouze tak, že jejich pracovníci nebo vázaný zástupce a jeho pracovník či zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a jeho pracovník splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 ZSÚ a rovněž i důvěryhodnosti podle § 72 nebo § 73 ZSÚ. Odborná způsobilost se prokazuje dosažením alespoň maturitního vzdělání a vykonáním odborné zkoušky u akreditované osoby, kde se písemně testuje příslušné vzdělání pro distribuci spotřebitelských úvěrů. Touto akreditovanou osobou se může stát kdokoli, kdo splní zákonem stanovené podmínky a získá akreditaci rovněž u ČNB pro pořádání těchto odborných zkoušek. Důvěryhodností se u fyzických osob v rámci ZSÚ rozumí plná svéprávnost a předpoklad k řádnému provozování této činnosti.

Tato problematika nám v dotazníkovém šetření vyvolala největší kontroverzi, a to především u strany pracovníků banky. Zatímco spotřebitelé s touto novinkou zcela souhlasili a tvrdili, že je určitě dobré, aby příslušní pracovníci byly certifikováni k odborné způsobilosti a tím pádem byli i patřičně vzdělaní k vykonávání této činnosti, tak pracovníci banky měli spíše k této novince negativní postoj. Ač s touto novinkou rovněž souhlasili a sdíleli stejný názor jako spotřebitelé, tak na druhou stranu lze upozorovat, že pohlíží na tuto novinku jako na zkomplikování pracovního života. Např. jeden z pracovníků banky k tomuto tématu během rozhovoru sdělil, že v bance pracuje již 20 let a stejnou dobu tedy dělá i úvěry. Po všech těchto letech bylo najednou po něm vyžadováno, aby si udělal certifikaci, která však otázkami neměla moc co do činění s praxí a sám měl problémy tuto certifikaci udělat. Dle pozorování a rozhovorů lze usoudit, že i všichni ostatní pracovníci banky měli podobný názor na tuto problematiku a ztotožňovali se s tímto názorem. Navíc zdůrazňovali, že tento test není vůbec lehké zvládnout a že učení na tento test jim zabralo až několik týdnů volného času, které museli obětovat samozřejmě ze svého volna, poněvadž na učení na certifikaci jim dává zaměstnavatel možnost pouze jednodenního studijního volna, a to je zcela nedostačující. Největší problém pracovníci banky spatřovali v tom, že se nejedná pouze o úvěrovou certifikaci, ale mají povinnost si rovněž udělat i certifikaci na kapitálový trh, penzi a nově i na pojištění. Což je pro tyto zaměstnance mnoho práce, která není navíc ohodnocena a pokud tuto podmínku nesplní, tak nebudou schopni vykonávat svou práci na dané pozici, a hrozí jim propuštění ze zaměstnání. Z pozorování lze usoudit, že tato záležitost se stala pro pracovníky banky nepochybně palčivým problémem, který ZSÚ přinesl.

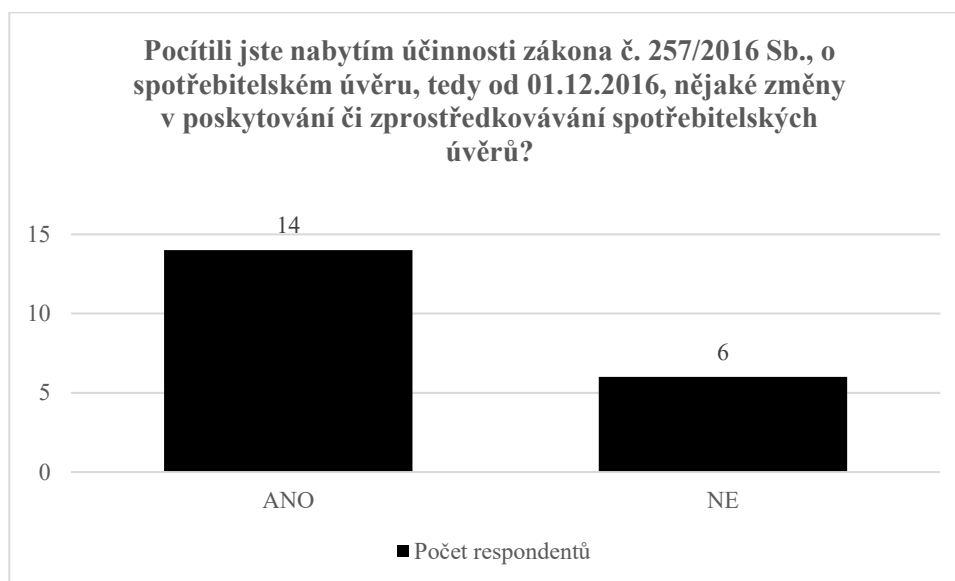
4 Zhodnocení změn v novém zákoně a jejich vliv na poskytování spotřebitelských úvěrů

V předchozí kapitole jsme si popsali jednotlivé změny, které nám přinesl nový ZSÚ oproti SZSÚ. Ovšem otázkou je, zдалipak měly tyto změny nějaký dopad na trh poskytování spotřebitelských úvěrů? A jednalo se o pozitivní či negativní jev? Na tyto otázky si zkusíme odpovědět v této části práce.

Pojďme se nejprve podívat na názory na nový ZSÚ, které se objevily na jednotlivých internetových serverech. Tak například internetový server E15 (2019) napsal: *„nutno uznat, že nový zákon o spotřebitelském úvěru má velký podíl na postupném civilizování trhu s bankovními i nebankovními půjčkami v České republice. Poskytovatelé si zdaleka nemohou troufnout to, co si dovolili před prosincem 2016. Ale stále zůstává mnoho problémů k řešení. Jsme cirka v polovině cesty.“* Pojďme se podívat na další názor, a to ředitele odboru Řízení rizik u Hypoteční banky pana Vladimíra Vojtíška, který se objevil na internetových stránkách Hypoteční banka (2016) a kde prohlásil, že *„nový zákon o spotřebitelském úvěru do značné míry mění podmínky na trhu spotřebitelských úvěrů a jednoznačně zvyšuje ochranu spotřebitele tím, že zavádí regulaci např. drobných půjček od nebankovních institucí, a to i těch do výše 5 000 Kč.“*

Všechny tyto změny či novinky v ZSÚ jsou jistě výborným krokem pro další ochranu spotřebitele, ale jak jsme se dozvěděli v minulé kapitole, jedná se rovněž o obrovskou zátěž pro poskytovatele či zprostředkovatele těchto spotřebitelských úvěrů, kterým tímto přibýlo mnoho povinností. V dotazníkovém šetření jsme se zaměřili ještě na jednu otázku, která nás zajímala a kterou jsme položili oběma skupinám. Jednalo se o to, jestli vlastně nabytí účinnosti nového ZSÚ zaznamenali.

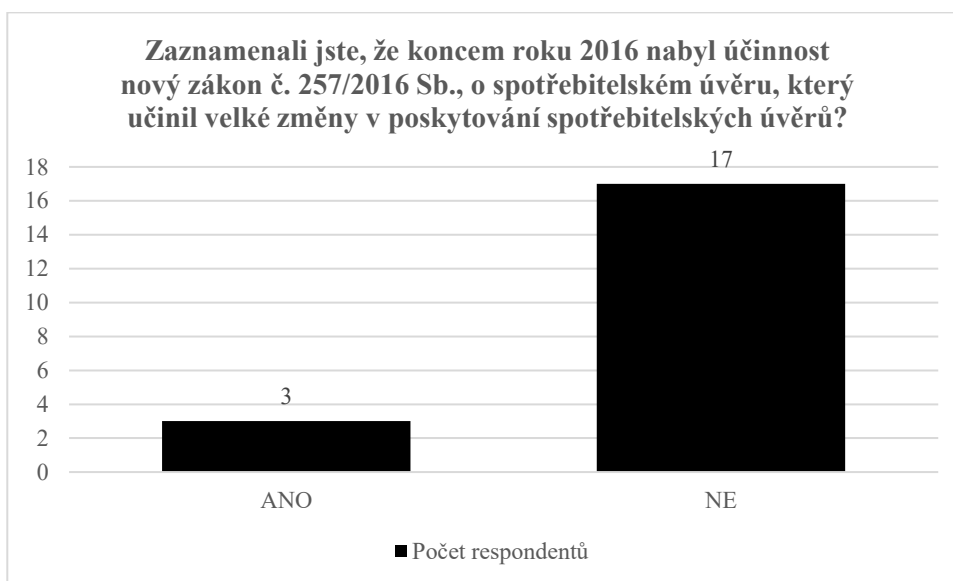
Graf 4.1 – Otázka pro poskytovatele spotřebitelských úvěrů

Zdroj: Zpracováno dle dotazníkového šetření

V grafu 4.1 můžeme vidět výsledky, jak na otázku odpověděli pracovníci banky. Můžeme vidět, že 14 respondentů, tedy téměř $\frac{3}{4}$ respondentů odpovědělo ano. Tedy většina tuto změnu zaznamenala. Nejčastějšími argumenty byly, že ubylo nebankovních poskytovatelů a úvěrů za lichvářské sazby. Z druhé strany ovšem přibyla povinnost splnění odborné zkoušky, což je z jejich strany naopak spíše negativní záležitost a velká zátěž. Jak jsme již psali v minulé kapitole, jedná se o velmi rozsáhlou zkoušku, která má 1214 otázek k naučení, a to formou jedné nebo i více správných odpovědí. Když si vezmeme typický příklad pracovníka banky na pobočce, který má kolem 50 let a pracuje v bance přes 20 let, tak si dokážeme představit zátěž, jakou představuje učení tolika otázek pro takového člověka. Obzvláště, když si uvědomíme, že se nejedná pouze o certifikaci spotřebitelských úvěrů, ale že tyto certifikace jsou celkem čtyři. To znamená naučení se cca 5 000 otázek, a to jenom proto, aby nepřišel o svou práci, kterou dělá již přes 20 let. Takto se nám v rozhovoru k tomuto tématu vyjadřoval jeden z pracovníků banky, který právě byl v této pozici a sám říkal, že si už začal hledat jinou práci, poněvadž si myslel, že tuto zkoušku není opravdu schopen zvládnout.

Graf 4.2 – Otázka pro spotřebitele

Zdroj: Zpracováno dle dotazníkového šetření

Když jsme následně položili stejnou otázku respondentům ze strany spotřebitelů, tak jsme jasně viděli, že spotřebitelé nabytí účinnosti nového ZSÚ téměř vůbec nepostřehli a netuší, že se nějaké změny vůbec udály. Pouze 3 respondenti ze strany spotřebitelů nám v dotazníkovém šetření sdělili, že o tomto novém zákoně někde slyšeli, ale ani jeden respondent nebyl tímto zákonem, dle jejich názorů, nikterak zasažen. Ze zjištěných údajů můžeme tedy uvést, že se jedná o ochranu spotřebitelů, kterou jistojistě jako slabší strana potřebuje, ovšem otázkou je, do jaké míry se ještě jedná o potřebnou ochranu spotřebitele a do jaké míry se už začíná jednat o tzv. šikanování podnikatelských subjektů.

Nyní se pojdme podívat na názory, které naopak vyjadřují obavy ohledně této nové regulace. Ještě před účinností tohoto zákona, jak popisuje v internetovém článku Šrámek (2016), se k novému ZSÚ vyjadřoval prezident České asociace věřitelů JUDr. Pavel Staněk následovně: „*Za pozitivum lze považovat to, že se sjednotí podmínky pro podnikání v oboru, což znamená, že všichni budou mít stejná pravidla pro poskytování úvěrů.*“ Rovněž vyjádřil však obavu z toho, že ZSÚ příliš akcentuje práva spotřebitelů vůči poskytovatelům úvěru a nelíbí se mu, podle jeho názoru nespravedlivý, maximální limit 200 000 Kč smluvní pokuty. Ohledně limitu těchto smluvních pokut JUDr. Pavel Staněk rovněž prohlásil: „*Hrozí, že dlužník, který dluží milióny, zaplatí stejně jako ten, kdo dluží výrazně méně.*“ Zajímavé je, že tato myšlenka se objevila i u některých respondentů v dotazníkovém šetření. Obavy ohledně nového ZSÚ, jak tvrdí v

internetovém článku Šrámek (2016), vyjádřil i jeden z nejznámějších českých právníků JUDr. Tomáš Sokol, který o novém ZSÚ prohlásil následující: *„Právní regulace spotřebitelských úvěrů je součástí právních norem, zaměřených na ochranu spotřebitele. Nejprve je ale nutné si položit otázku: je skutečně třeba chránit subjekt, jemuž říkáme spotřebitel? Pokud ano, jak či do jaké míry? Ochrana spotřebitele je móda, částečně politická nutnost, ale také část státní. Stát ale také říká, lidé mají moc dluhů, je třeba tomu bránit, takže zlikvidujeme něco smluvní svobody a problém přesuneme na podnikatele. Spotřebiteli, kupuj si, co chceš, a vypůjčuj si na to, jak chceš, když nebudeš mít na zaplacení, my už tě z toho nějak dostaneme. Ať žije občanská nezodpovědnost.“* Tyto reakce nám vyjadřují na jednu stranu pozitivní vidění nového ZSÚ, kde se vyzdvihuje především vyšší ochrana spotřebitele a sjednocení podmínek spotřebitelských úvěrů, a to nově i včetně úvěrů na bydlení. Na druhou stranu si v názorech na ZSÚ od odborníků můžeme povšimnout obavu až z přílišné ochrany spotřebitele, v podporování zadlužování obyvatelstva a zmenšování následků nesplácení těchto spotřebitelských úvěrů.

V rámci posuzování uplatnění právních předpisů upravující spotřebitelské úvěry v praxi můžeme zmínit např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR Sp. zn. 33 Cdo 2807/2018 ze dne 27. 8. 2019, kde žalovaný uzavřel se žalobkyní smlouvu o spotřebitelském úvěru na bydlení v přibližné výši 1 mil. Kč. V této úvěrové smlouvě se zavázal zajistit úvěr zástavním právem k nemovitosti. Smlouva obsahovala i upozornění na povinnost zaplatit potřebné notářské poplatky ovšem bez potřebného vyčíslení, což lze brát jako porušení informační povinnosti. Žalovaný uhradil poplatky, následně však podal návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem a domáhal se neplatnosti smlouvy a tím dosažení úročení úvěru diskontní sazbou ČNB od začátku úvěrového vztahu. Žalovanému finanční arbitr a následně soud prvního stupně a odvolací soud vyhověl. Příklad se dostal k nejvyššímu soudu, který dle Iudictum (2019) došel k závěru, že *„věřitel je povinen informovat spotřebitele o notářských poplatcích, které musí v souvislosti se spotřebitelským úvěrem uhradit, a o jiných obdobných nákladech. Nelze bez dalšího dovozovat, že sankce stanovená v § 8 zákona č. 145/2010 Sb. při absenci takových údajů ve spotřebitelské smlouvě dopadá vždy. Naopak, je třeba pečlivě zkoumat specifické okolnosti každého případu tak, aby konečné řešení bylo spravedlivé a zájmy obou stran (banky a klienta) byly v tomto řešení vyváženě zachovány.“* Tím, že byla ve smlouvě uvedena povinnost tyto poplatky zaplatit a povinnost tento

spotřebitelský úvěr na bydlení zajistit zástavním právem, tak muselo být každému spotřebiteli jasné, že při provádění tohoto úkonu bude muset uhradit správní poplatky. Nejvyšší soud dále v rozhodnutí NS na internetových stránkách Nsoud (2019) uvedl, že *„ochranu spotřebitele není možné chápat jako bezbřehou a je nutné při posouzení, zda je potřeba spotřebitele chránit oproti situacím, kde si svojí vlastní nedůsledností přivodil pro sebe nepříznivé následky, hledat rovnováhu“*. V tomto konkrétním případě, jak jsme si mohli všimnout výše, se jednalo ještě dle SZSÚ. Vašková (2020) však tvrdí, že jsou výsledky tohoto soudního sporu a výše zmíněné názory použitelné i na současnou úpravu ZSÚ a mohou nám tedy pomoci k pochopení, že se případy neřeší pouze na základě gramatického výkladu, ale musíme konkrétní situace posoudit optikou zvláštností spotřebitelských vztahů.

Jak bylo již dříve zmíněno, před účinností nového ZSÚ stačil k podnikání v poskytování či zprostředkování spotřebitelských úvěrů pouze živnostenský list na danou činnost. To však, jak již víme, nový ZSÚ změnil. Na stránkách MPO (2020) byl publikován článek, v kterém bylo uvedeno, že *„ke dni 31. 12. 2016 bylo v živnostenském rejstříku evidováno pro živnost ‚Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru‘ celkem 69 189 živnostenských oprávnění. Za období od 31. 12. 2017 do 1. 5. 2017 zaniklo celkem 68 916 živnostenských oprávnění s předmětem činnosti ‚Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru‘. Ke dni 1. 5. 2017 bylo v živnostenském rejstříku evidováno celkem 273 živnostenských oprávnění ‚Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru‘, z toho 163 živnostenských oprávnění ‚Zprostředkování spotřebitelského úvěru‘, 101 živnostenských oprávnění ‚Poskytování spotřebitelského úvěru‘ a 9 živnostenských oprávnění ‚Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru‘.“* Nikde bohužel není napsáno, že všechny tyto živnosti byly zrušeny z důvodu nových podmínek, které stanovil ZSÚ. Poněvadž se jedná o opravdu rapidní úbytek, který nastal souběžně v době nabytí účinnosti nového ZSÚ, tak při nejmenším můžeme říct, že na většinu těchto zrušených živnostenských oprávnění nové podmínky ZSÚ vliv jistě měly. Po účinnosti ZSÚ zůstalo tedy pouze 273 těchto živnostenských oprávnění. Na toto živnostenské oprávnění mohli následně podnikat pouze do 1. března 2017, do této doby si museli podat žádost u ČNB o udělení konkrétního oprávnění k činnosti, která musela o těchto žádostech nejpozději do 1. června 2018 rozhodnout a od této doby lze tedy provádět tuto činnost pouze na základě oprávnění udělené ČNB. Víme tedy, že dohled nad jednotlivými poskytovateli

spotřebitelských úvěrů, zprostředkovateli a akreditovanými osobami pořádajícími odborné zkoušky provádí ČNB. Pojďme se v následujícím grafu podívat, jak se nabytím účinnosti nového ZSÚ vyvíjela u ČNB udělená oprávnění k jednotlivým činnostem.

Tab. 4.1 – Vývoj udělených oprávnění k činnosti jednotlivým subjektům

Počty v jednotlivých skupinách vždy k 31.12. příslušného roku	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Banky a pobočky zahraničních bank	49	50	46	45	46	45
Družstevní záložny	9	10	10	11	11	11
Zastoupení zahraniční banky	12	12	14	14	13	14
Zahraníční finanční nebo úvěrové instituce a pobočky zahraničních finančních nebo úvěrových institucí poskytující přeshraniční služby v ČR	468	445	431	405	382	351
Zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru v přechodném období	0	10	85	23	0	0
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	86	87	5	0	0	0
Samostatní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	330	354	254	0	0	0
Vázaní zástupci dle zákona o spotřebitelském úvěru	17438	18603	24049	3505	0	0
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	1049	1895	1861	0	0	0
Zahraníční zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru na bydlení	10	8	2	0	0	0
Akreditované osoby dle zákona o spotřebitelském úvěru	19	19	19	0	0	0

Zdroj: Zpracováno podle dat ČNB

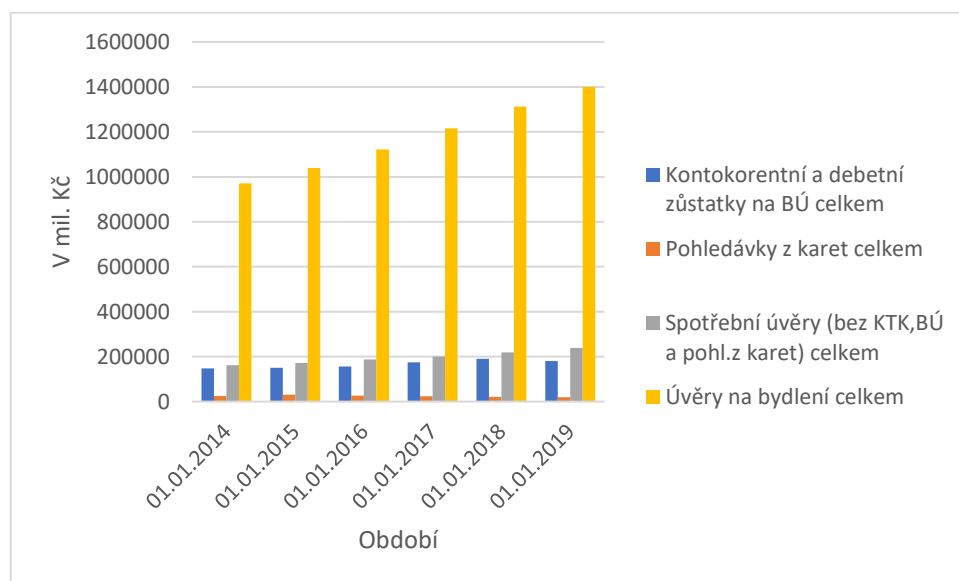
V Tab. 4.1 vidíme vývoj jednotlivých poskytovatelů, zprostředkovatelů či akreditovaných osob v průběhu let 2014–2019. V prvních čtyřech řádcích si můžeme všimnout pouhého mírného kolísání u těchto subjektů a žádného vlivu nabytím účinnosti nového ZSÚ. To je způsobeno tím, že na tyto subjekty neměl ohledně povinnosti udělení oprávnění u ČNB žádný vliv, poněvadž je každému z těchto subjektů uděleno oprávnění v rámci jiných zákonů. V ostatních řádcích Tab. 4.1 si však můžeme povšimnout velkých skoků, a to po nabytí účinnosti nového ZSÚ. Tady tedy vidíme, že nový ZSÚ měl na tyto podnikatele velký vliv, poněvadž se museli přizpůsobit novým podmínkám. Nejvíce udělených oprávnění ČNB udělovala vázaným zástupcům, tam vidíme, že v roce 2017 bylo těchto oprávnění vydáno 24 049, což je několikanásobně větší množství než u ostatních. Tento několikanásobný počet se samozřejmě dá pochopit, když si uvědomíme, že vázanými zástupci bývají nejčastěji elektra,

autobazary atd., které poskytují úvěry na své prodávané produkty. V následujících letech mělo toto oprávnění ovšem klesající trend, a to až na 17 438 koncem roku 2019. V roce 2017 bylo uděleno ČNB prvních pět oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru a 254 povolení samostatného zprostředkovatele. V roce 2018 se oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů navýšilo na 87 oprávnění a samostatní zprostředkovatele se v roce 2018 navýšili na počet 354. Tyto větší skoky mohly být způsobeny tím, že ČNB měla do 1. června 2018 termín, do kterého musela rozhodnout o všech přijatých žádostech. Od nabytí účinnosti nového ZSÚ do konce roku 2017 bylo uděleno ČNB 19 oprávnění akreditovaných osob a tento počet zůstat v průběhu let neustále neměnný.

Díky úbytku poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, kteří museli z podnikání na živnostenské oprávnění po účinnosti nového ZSÚ požádat o oprávnění podnikat u ČNB, bychom mohli očekávat rovněž pokles poskytnutých spotřebitelských úvěrů. Nyní se pojďme tedy podívat, jaký měl nový ZSÚ vliv na objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů.

Graf 4.3 – Vývoj spotřebitelských úvěrů v čase

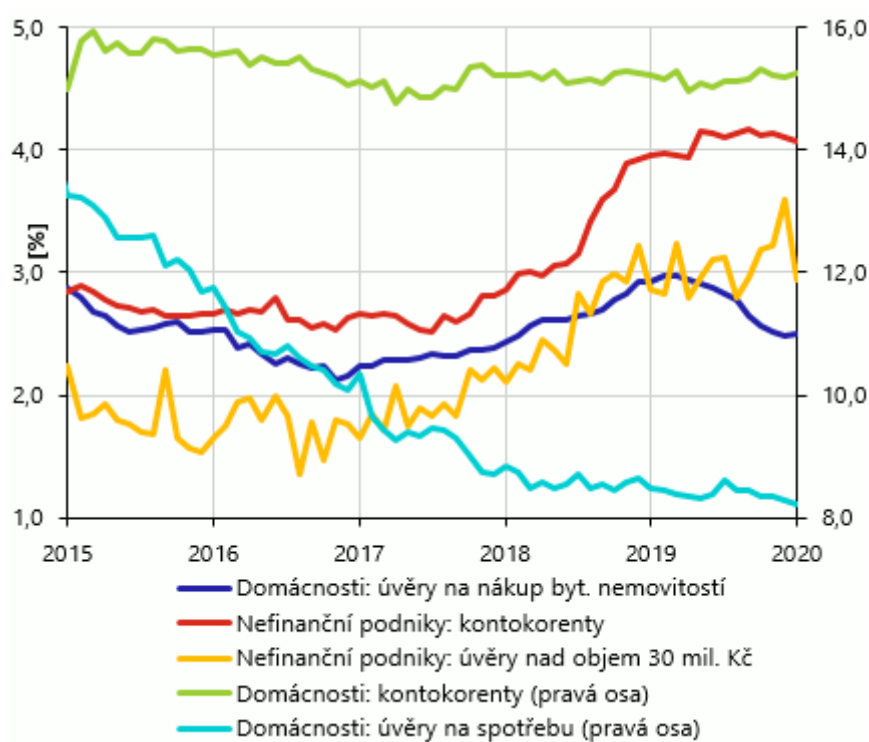

Zdroj: Zpracováno podle dat ČNB

I když bychom mohli očekávat pokles objemu poskytnutých spotřebitelských úvěrů po zavedení nových pravidel regulace, tak opak je pravdou. Dle grafu 4.3 zavedení nových podmínek, jako např. potřeba oprávnění k podnikání v této oblasti od ČNB, či kontrola a regulace ČNB, neměly na objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů žádný vliv. Naopak v grafu 4.3 můžeme vidět drobný nárůst objemu poskytnutých úvěrů, a to především na bydlení, což bylo způsobeno především ekonomickým růstem a nízkou nezaměstnaností ČR. Můžeme tedy usoudit, že co se týče výše objemu poskytnutých spotřebitelských úvěrů, tak nový ZSÚ neměl žádný viditelný dopad na tuto oblast.

Nyní se pojďme podívat, jestli jsme mohli nabytím účinnosti ZSÚ zpozorovat nějaký dopad na vývoj úrokových sazeb spotřebitelských úvěrů.

Graf 4.4 – Vývoj úrokových sazeb spotřebitelských úvěrů v čase

Zdroj: ČNB

Graf 4.4. nám ukazuje, že úvěry na spotřebu domácností mají v daném časovém úseku neustálou klesající tendenci úrokových sazeb, zatímco úvěry na bydlení a kontokorenty pořízené spotřebiteli se drží bez nějakých velkých odchylek v přibližně stejném flukтуаčním pásmu. Pokud se zaměříme na období účinnosti nového ZSÚ, tak nevidíme v grafu žádný rapidní důsledek. Mírného skoku úrokové sazby si můžeme povšimnout pouze u úvěrů na spotřebu, kde se od začátku roku 2017

úroková sazba snížila přibližně o 1%, ale tento jev je v rámci časové osy, kterou v grafu 4.4 vidíme, vcelku běžným a mohl být způsoben jinými okolnostmi než nabytím účinnosti ZSÚ. Díky údajům z grafu a žádných jiných dohledatelných zdrojů, kde by byl zdůrazněn vliv nového ZSÚ na výši úrokové sazby, můžeme uvést, že přijetí nového ZSÚ nemělo na úrokovou sazbu spotřebitelských úvěrů rovněž žádný znatelný vliv.

Zajímavější věci, která nastala po nabytí účinnosti ZSÚ, jsou okamžité pokusy ohledně obcházení pravidel tohoto zákona. V tomto ohledu je přínosná reakce profesora Michaela Mejstříka z Univerzity Karlovy na nový ZSÚ, kde se na stránkách Bankovní poplatky (2017) zmínil, že *„v důsledku zpřísnění regulace se část ze zaniklých subjektů přesunula do nelegální oblasti nebo využívá různých klíčků pro pokračování svého podnikání. Nejčastěji dochází k přesunu k půjčkám pro živnostníky, úvěrovým tržištím, k půjčkám mezi fyzickými osobami nebo přesunu k podomnímu poskytování půjček za lichvářských podmínek. Především spotřebitelé v tíživé životní situaci, kteří jsou příliš riziková pro licencované poskytovatele, vidí lichváře jako poslední formu záchrany,“*

Problémem však není pouze nelegální oblast, které se bohužel nelze zcela zbavit, ale obrovský problém představují právě ony klíčky, které podniky začaly praktikovat při poskytování spotřebitelských úvěrů. Nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů, kteří mají povolení poskytovat spotřebitelské úvěry od ČNB, vymysleli, jak nová pravidla daná novým ZSÚ obejít. Rozhodně největší problém nového ZSÚ je neregulování podnikatelských půjček. Švejnová (2019) v internetovém článku popisuje názor mluvčí ČNB Petry Vodstrčilové, která se k této problematice vyjádřila následovně: *„Sjednáním podnikatelské půjčky se totiž lidé dostávají mimo působnost zákona o spotřebitelském úvěru. Nejsou například chráněni před vysokými pokutami při nesplácení půjčky. Pokud je úvěr poskytován podnikateli, a to i fyzické osobě podnikající takzvaně na IČO, zákon o spotřebitelském úvěru se na tyto úvěry nevztahuje a působnost ČNB není dána.“* A přesně toto se také následně stávalo. Švejnová (2019) rovněž zmiňuje spotřebitele pana Josefa z Prahy, který popsal svou zkušenost se spotřebitelskou půjčkou u nebankovní lichvářské společnosti následovně: *„Při kontaktování mi řekli, že je potřeba, abych měl IČO, živnostenský list, že jinak půjčku nedostanu, a že musím mít podnikatelský plán, že mi s tím pomůže. Takže ten podnikatelský plán mi napsal – bylo to na nákup a prodej elektroniky se ziskem. To jsem nikdy nevyužil. Říkal, že po třech měsících tu živnost můžu zrušit, že to nikdo*

nezjistí,“ Takovýmto způsobem začali lichváři poskytovat lidem spotřebitelské úvěry tvářící se jako podnikatelské, aby se vyhnuli omezení sankcí a pokut, jenž nový ZSÚ reguluje a samozřejmě i kontrole ČNB. Lidé potřebující nutně úvěr mohou na tyto špatné podmínky přistoupit. Tímto se však zbavují veškeré ochrany spotřebitele, která je dána legislativou a díky nepravdivé žádosti o úvěr se vystavují i možnosti trestního stíhání.

V praxi se můžeme setkat i s jinou nekalou praktikou, kterou nepoctiví podnikatelé využívají, a to z důvodu vyhýbání se dohledu ČNB. Ředitel Poradny při finanční tísni David Šmejkal uvedl, že si všímá přejmenovávání či měnění sídel podniků poskytujících spotřebitelské úvěry, vedení těchto podniků však zůstává stále stejné. Důvodem je podnikání na hraně zákona a vyhýbání se kontrole ČNB. Tyto podniky převážně poskytují úvěry s vysokou úrokovou sazbou a s vysokými sankcemi a pokutami při prodlení splátek, které jsou novým ZSÚ regulované. Tyto dva případy vyhýbání se kontrol a dohledu ČNB nám způsobují nepoctivé jednání při poskytování spotřebitelských úvěrů. I když jsme si mysleli, že se toto jednání vymýtí nabytím účinnosti nového ZSÚ, tak stále se s těmito případy můžeme setkat a setkáváme.

Dalším problémem, který vznikl z důvodu zavedení nového ZSÚ, a který popisuje MFČR (2020), je regulace spotřebitelských půjček na bydlení od obcí či měst poskytované jejich občanům z tzv. fondu rozvoje bydlení. Tím, že nový ZSÚ přinesl nově i regulaci úvěrů na bydlení a hypoték, tak nastala otázka, jestli pod tuto novou zákonnou regulaci spadají i tyto půjčky občanům od obcí či měst. Na internetu se začaly objevovat nepodložené články, v kterých se popisuje, že nový ZSÚ zapovídá tyto výhodné půjčky a těm je tedy konec. V SZSÚ byly tyto spotřebitelské úvěry vyňaty z působnosti zákona, a to dle § 2 písm. a). Podobnou výjimku jako ve SZSÚ obsahuje i nový ZSÚ v § 5 odst. 1 písm. d), resp. odst. 2. Problém však je, že podmínkou použití této výjimky v novém ZSÚ je, že tyto spotřebitelské úvěry musí být poskytovány na základě právního předpisu. Zde však nastala překážka v tom, že nebyl jednotný výklad, o jaký požadovaný právní předpis se u obcí a měst jedná. Kvůli této zjevné nejasnosti bylo nutné co nejdříve nalézt řešení tohoto problému. Proto se, ještě před nabytím účinnosti ZSÚ, konala schůze Ministerstva financí se Svazem obcí a měst ČR, a to konkrétně k datu 2. listopadu 2016, kde bylo dohodnuto řešení tohoto problému. Řešení spočívalo v tom, že každá obec vydá obecně závaznou vyhlášku, která bude tyto spotřebitelské úvěry upravovat. Pokud obce tento zmíněný

předpis vydají, tak automaticky spadnou do výjimky uvedené v ZSÚ v § 5 odst. 1 písm. d), resp. odst. 2., kde je umožněno poskytovat úvěry v tzv. zjednodušeném režimu, který se vztahuje na spotřebitelské úvěry poskytované omezenému okruhu osob, a to ve veřejném zájmu. Tyto půjčky musí být rovněž poskytovány bezúplatně nebo s úrokovou sazbou, která je nižší, než je na trhu obvyklé. Do doby, než obce tento předpis vydají, tak by dle Ministerstva financí měly přerušit poskytování těchto úvěrů nebo poskytovat tyto úvěry bezúplatně. Tento postup byl nakonec pouze dočasný, protože do této problematiky vstoupilo ještě Ministerstvo vnitra, jako dozorový orgán nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek, které nakonec usoudilo, že tato problematika nemůže být upravována těmito předpisy a Ministerstvo financí tento názor muselo respektovat. Tedy dne 6. dubna 2017 se znovu konala schůze, tentokrát mezi Ministerstvem financí, Ministerstvem vnitra, Svazem měst a obcí a Českou národní bankou. Na této schůzi se již všechny tyto strany shodly na společném výkladu, kde byl schválen jako zmíněný předpis zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obcích), a to zejména s ohledem na jeho § 2 odst. 2 a § 35.

Obcím tedy byl dán onen předpis k dosažení již zmíněné výjimky v ZSÚ. Však obce byly rovněž Ministerstvem financí ČR upozorněny, že postup dle zákona o obcích není jedinou podmínkou využití výjimky v ZSÚ. Aby mohly dle výjimky obce či města poskytovat spotřebitelské úvěry ve zjednodušeném režimu, tak musí ještě splňovat další tři zákonné podmínky. Tyto podmínky jsou uvedeny právě v § 5 odst. 1 písm. d), resp. odst. 2. ZSÚ a těmito podmínkami konkrétně jsou, že:

- půjčky nebo úvěry musí být poskytovány omezenému okruhu osob (např. obyvatelům dané obce nebo vlastníkům nemovitostí na jejím území),
- půjčky nebo úvěry musí být poskytovány ve veřejném zájmu (u obcí je veřejný zájem deklarován v ustanovení § 2 odst. 2 zákona o obcích),
- půjčky nebo úvěry musí být poskytovány bezúročně nebo s úrokovou sazbou nižší, než je na trhu obvyklé (v případě úvěrů na bydlení – tedy účelově určených nebo zajištěných hypotékou).

5 Závěr

Tato diplomová práce nám odhalila veškeré stránky nového ZSÚ, a to jak ty pozitivní, tak samozřejmě i ty negativní. Zjistili jsme, které změny a novinky se staly vítané a které je naopak potřeba ještě doladit. Jednoznačně však můžeme potvrdit, že oproti SZSÚ je nový ZSÚ mnohem rozsáhlejší a pokrývá nově i další potřebné části spotřebitelských úvěrů, což bylo rozhodně potřeba a jedná se o správný krok dopředu.

V první části diplomové práce jsme si vysvětlili veškeré důležité pojmy související se spotřebitelskými úvěry a rovněž jsme si rozebrali jednotlivé druhy spotřebitelských úvěrů, tak abychom měli představu, co se pod tímto pojmem ukrývá a kde všude můžeme spotřebitelské úvěry nalézt. Rovněž jsme si popsali, jak probíhá úvěrový proces a jak vypadá případné zajištění takového úvěru. Důležitou součástí první kapitoly bylo nahlédnutí do ochrany osobních údajů spojenou se spotřebitelskými úvěry a zjištění, kdo je pověřen dohledem nad tímto sektorem.

V druhé části práce jsme se již zaměřili na konkrétní změny a novinky, které nám ZSÚ oproti SZSÚ přinesl. V této části jsme se především dozvěděli, že největší změnou, kterou přinesl ZSÚ, je regulace tzv. mikropůjček do 5 000 Kč a nově i úvěrů na bydlení. Novinkám regulace úvěrů na bydlení v ZSÚ jsme věnovali poměrně velkou část této kapitoly a dozvěděli jsme se, že se jedná o vítanou regulaci, kterou bylo potřeba pořešit a zavést do nového ZSÚ. Díky dotazníkovému šetření, pozorování a jednotlivým rozhovorům s respondenty jsme se dozvěděli, že největší kontroverzi v ZSÚ rozhodně přinesly nové podmínky vstupu do odvětví, konkrétně odborná způsobilost. Tato odborná způsobilost formou příslušné certifikační zkoušky je pro jednotlivé pracovníky opravdu náročná, a to jak časově, tak i psychicky. Jedná se o opravdu komplexní zkoušku, na kterou není jednoduché se připravit, přesto jsou pracovníci povinni ji vykonat, aby mohli nadále provádět svou profesi. Rozhodně pokud je po pracovnících zákonem zakotvena tato certifikační povinnost, tak nezbyvá než navrhnout, aby byla rovněž zákonem stanovena jednorázová odměna za vykonání této zkoušky nebo alespoň uzákoněné placené studijní volno v délce nejméně 5 dnů na přípravu k této zkoušce. Další drobnou kontroverzi přineslo zastřešení smluvních pokut na 200 tis. Kč. Toto zastřešení bychom dle jednotlivých názorů navrhovali určit procentuálně, abychom se vyvarovali potenciální nespravedlnosti v poměru výše pokuty k výši úvěru. Rovněž nelze nepoznamenat informační povinnost před uzavřením

smlouvy zakotvenou v ZSÚ. Tyto povinné předsmuvní informace, které musí pracovník dle zákona klientovi vysvětlit, jsou v praxi neproveditelné. Pokud by se mělo opravdu postupovat dle zákona, klient by při žádosti o úvěr strávil na pobočce hodiny svého času a nebylo by to pro něj nikterak užitečné a relevantní, poněvadž by všechny tyto informace nebyl stejně schopen pochopit a v danou chvíli vstřebat. Určitě nelze nesouhlasit, aby všechny tyto informace byly zakotveny ve smlouvách o úvěru, tak jak tomu také je, ovšem jak zákon nařizuje tyto informace klientovi vysvětlovat, tak se jedná v praxi o činnost neslučitelnou s realitou. Odlišností mezi praxí a zákonem mohou následně vznikat problémy ve sporech mezi spotřebitelem a poskytovatelem. Proto navrhuje úpravu této části zákona, a to buď zkrácením vysvětlovací povinnosti pouze na to nejdůležitější, nebo úplným zrušením vysvětlovací povinnosti v § 94 odst. 2 ZSÚ.

V poslední části této diplomové práce jsme se zabývali zhodnocením těchto změn a novinek v ZSÚ a jejich vliv na poskytování spotřebitelských úvěrů. Dozvěděli jsme se, že většina lidí bere příchod ZSÚ jako další krok ke sjednocení podmínek v oboru a pokročilejší ochraně spotřebitele. U tohoto jsme však narazili na problém, a to kde je ona hranice nutné ochrany spotřebitele a že je důležité si uvědomit, že i toto nesmí být přeháněno. Rovněž jsme zjistili, že vývoj na trhu spotřebitelských úvěrů nebyl novým ZSÚ nikterak ovlivněn, tedy až na počty subjektů poskytujících úvěry, které nabytím účinnosti nového ZSÚ byly poměrně výrazně zredukovány. Také jsme objevili, že podnikatelé začali přicházet na různé způsoby obcházení nového ZSÚ včetně zneužívání podnikatelských půjček, které doposud nejsou v ZSÚ regulovány a že nastaly rovněž určité problémy s úvěry na bydlení od obcí a měst, které se však postupem času podařilo vyřešit.

Na závěr můžeme shrnout, že ZSÚ je dalším pokrokem a přínosem v zákonném pokrytí spotřebitelských úvěrů, ovšem rozhodně se nejedná o dokonalý zákon, který by pokrýval vše potřebné. Dobrým krokem bylo zařazení úvěrů na bydlení a mikropůjček do tohoto zákona. V zákoně nám však stále chybí pokrytí podnikatelských úvěrů, na což znovu tento zákon v praxi doplácí. Pokud bude chtít stát v budoucnu vytvořit dokonalý zákon o spotřebitelských úvěrech, tak se bude muset jednat o komplexní zákon, který bude upravovat veškeré subjekty spjaté se spotřebitelskými úvěry. Rozhodně je rovněž důležité si uvědomit, že ochrana spotřebitele není bezmezná a měla by být vyvážená s další potřebnou činností, a to podporou podnikání v ČR.

Seznam použitých zdrojů

Knižní prameny

- 1) BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ, 2013-. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny. Olomouc: ANAG. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-819-2.
- 2) BOHANESOVÁ, Eva, 2018. Finanční gramotnost. Olomouc. ISBN 978-80-244-5397-2.
- 3) ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3669-3.
- 4) DOHNAL, Jakub, 2011. *Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou*. Praha: Leges. Praktik (Leges). ISBN 978-808-7212-769.
- 5) JANDA, Josef, 2013. Jak žít šťastně na dluh. Praha: Grada. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4833-7.
- 6) JUROŠKOVÁ, Lenka, 2012. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium. Studie (Auditorium). ISBN 978-808-7284-261.
- 7) KALABIS, Zbyněk, 2012. Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika. Brno: BizBooks. ISBN 978-802-6500-018.
- 8) KAŠPAROVSKÁ, Vlasta, 2010. Banky a komerční obchody. Kravaře: Marreal servis. ISBN 978-80-254-6779-4.
- 9) KAŠPAROVSKÁ, Vlasta, 2006. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.
- 10) LIŠKA, Petr, Štěpán ELEK a Karel MAREK, 2014. *Bankovní obchody*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-510-8.
- 11) PALATKOVÁ, Monika, 2011. Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích, evropská integrace a mezinárodní turismus. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
- 12) PATTYNOVÁ, Jana, 2018. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě : komentář*. Praha: Leges. Komentátor. ISBN 978-807-5022-882.
- 13) PLÍVA, Stanislav, 2009. Bankovní obchody. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-433-8.

- 14) POLOUČEK, Stanislav, 2006. *Bankovníctví*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9462-7.
- 15) PŮLPÁNOVÁ, Stanislava, 2007. *Komerční bankovníctví v České republice*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1180-1.
- 16) REJNUŠ, Oldřich, 2014. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.
- 17) SLANINA, Jan, 2017. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-645-6.
- 18) ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava, 2010. *Bankovníctví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. Eupress. ISBN 978-807-4080-296.
- 19) VACEK, Lukáš, 2015. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. Praha: WoltersKluwer. Komentáře (WoltersKluwer ČR). ISBN 978-80-7478-776-8.
- 20) VALOUCH, Petr, 2005. *Leasing v praxi: praktický průvodce*. 5. doplněné vydání. Praha: Grada. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-4081-2.

Internetové zdroje

- 1) Iudictum, 2019. Iudictum [online]. 27.08.2019 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/287919/33-cdo-2807-2018>
- 2) BUREŠ, Michal, 2019. Není sazba jako sazba aneb co je p. a. či RPSN? Finance.cz [online]. 07.03.2019 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/520507-urokove-sazby-rpsn-p-a/>
- 3) Vitacredit, 2019. Vitacredit [online]. 5.8.2019 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.vitacredit.cz/financni-pruvodce/co-znamená-zesplatnění-uveru-proc-je-nutné-k-němu-nejdy-pristoupit>
- 4) ČNB, 2020. Česká národní banka [online]. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/>
- 5) ČSOB, 2020. ČSOB [online]. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/lide>
- 6) FALTOVÁ, Nikola, 2016. Jaké novinky přináší nový zákon o spotřebitelském úvěru. Epravo.cz [online]. 9. 11. 2016 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jake-novinky-prinasi-novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-103800.html>
- 7) HÁJKOVÁ, Gabriela, 2016. Nový zákon o spotřebitelském úvěru v kostce. Mesec.cz [online]. 1.12.2016 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-v-kostce/>

- 8) MFČR, 2020. Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz>
- 9) MPO, 2020. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2020 [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz>
- 10) Moneta, 2020. Moneta.cz [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/>
- 11) Hypotéční banka, 2016. Hypotéční banka [online]. 15.08.2016 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.hypotecnibanka.cz/o-bance/pro-media/tiskove-zpravy/ostatni/novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-meni-od-1-prosince-podminky/>
- 12) Eur-lex.europa [online], 2020. 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu>
- 13) Nsoud, 2019. Nejvyšší soud [online]. Brno, 27.08.2019 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/06F5F1F6B1E43722C12584BE001E4E70?openDocument&Highlight=0,](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/06F5F1F6B1E43722C12584BE001E4E70?openDocument&Highlight=0)
- 14) ŠRÁMEK, Dušan, 2016. Právníci varují: Zákon o úvěru pro spotřebitele přináší nejasnosti i nadbytečnou regulaci. Česká justice [online]. 18.4.2016 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2016/04/pravnici-varuji-zakon-o-uveru-pro-spotrebitele-prinasi-nejasnosti-i-nadbytecnou-regulac/>
- 15) ŠVEJDOVÁ, Zuzana, 2019. Lichváři našli nový způsob, jak obejít zákon. Nabízejí nevýhodné půjčky pro podnikatele. Český rozhlas [online]. 31.01.2019 [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://region.rozhlas.cz/lichvari-nasli-novy-zpusob-jak-obejit-zakon-nabizeji-nevyhodne-pujcky-pro-7751079>
- 16) Bankovní poplatky, 2017. Bankovní poplatky [online]. 18.12.2017 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.bankovnipoplatky.cz/clanky/reportaz/trh-spotrebitelskych-uveru-2017-36201>
- 17) VAŠKOVÁ, Andrea, 2020. K přiměřenosti uplatnění sankce za absenci povinných údajů ve smlouvě o spotřebitelském úvěru. Epravo.cz [online]. 20.01.2020 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/k-primerenosti-uplatneni-sankce-za-absenci-povinnych-udaju-ve-smlouve-o-spotrebitelskem-uveru-110491.html#_ftnref7

Seznam zkratek

a.s. – akciová společnost

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

FO – fyzická osoba

FOP – fyzická osoba podnikající

IČO – identifikační číslo osoby

PO – právnická osoba

SZSÚ – Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů

tj. – to je

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvaně

ZSÚ – Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelských úvěrech

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24.04.2020

Radek Tomíček

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník k novému zákonu č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelském úvěru (pro pracovníky bank)

Příloha č. 2 – Dotazník k novému zákonu č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelském úvěru (pro spotřebitele)